

Os Rim-Berlin intrigira v nove vojne zapletljaje

V PARIZU IN LONDONU SPET BOLJ V
SKRBEH. — HITLER IGRA DRŽAVNIKOM
"NA ŽIVCE". — ALI JE BOMBA, KI BAJE
RAZPOCI FEBRUARJA, NAŽGANA?

Po svetu se širijo vznemirljive vesti. "Monakovski mir" je le odmor, kakor izgleda. Niti ena vlada na svetu nima več mirnega spanja.

Pšice na Francijo

Mussolini se je odločil zbiti na tla Francijo, ali jo vsaj prisiliti, da mu prepusti nekaj teritorijev, delno kontrolo nad Sueškim prekopom, francosko Somalijo s pristaniščem Djibouti, s katerega gre edina železnica v Etiopijo in njeno glavno mesto Adis Ababa, dalje zahteva Italija Tunis, Korsiko in še marsikaj.

Kar koli od tega Francija Italiji prepusti, bo moč slednje relativno povečana in Francije pa sorazmerno zmanjšana. Ako bo tako šlo par let, bo Francija sploh nehala biti velesila. Ni čudno, da so se Francozi koncem konca vendarle zdramili in se sprijaznili z resnico, da "monakovski mir", katerega so tako navdušeno pozdravili, ni bil mir, pač pa le odmor za Italijo in Nemčijo, da se po enem uspehu pripravita za nadaljne ekspanzije.

Cehi v nepravilnih

Čehoslovaška danes ni več suverena država. Slovaki in Rusini so v svojih deželah orožje Hitlerjeve imperialistične politike. A Cehi naj ji pomagajo. V Pragi danes Slovaške mrze, ker so v kritični uri republike igrali v roke fašizmu toliko, da so Cehi, ki so v državi odločujoča narodnost, potisnili popolnoma v brezpomembnost, kar se Berlina tiče. A vendar zahteva nemška diplomacija od Čehov, da vrše v ob-

mejnih sporih z Madžarsko nalogo po tajnih narekovanjih nemškega generalnega štaba. Ponosni Cehi se branijo, a jim nič ne pomaga. Zdaj jih vlada Berlin, ki je danes vladar vse centralne in vzhodne in jugovzhodne Evrope.

Minister Beck pri Hitlerju

Poljska vlada je nedavno sklenila — ali rajše — utrdila obstoječe pogodbe z USSR. Štorila je to vsled strahu pred Hitlerjem. Beck je bil nato pozvan na — zagovor. Moral je k Hitlerju osebno in mu pojasniti kako in kaj — oziroma ga skušati uveriti, da Poljska ni v zvezi proti Nemčiji z nikomur, nego hoče živeti v "priateljstvu". Kaj je Beck pa tem posvetu Hitlerju obljubil, ni znano, nego le ugibajo. V Moskvi sumijo, da sta mešetarila največ na kožo USSR. Odgovorni rusinski voditelji in sovjetski poznavalci razmer menijo, da kar se Ukrajine tiče, sta sklepala račun brez krčmarja.

"Lov" v Beljah

Nemčija si je določila poleg Čehoslovaške pod svoj absoluten vpliv tudi Ogrsko in Rumunijo. Glede Jugoslavije tekmuje "priateljsko" z Italijo.

Imeti tako mogočne "priatelje", ki hočejo zmerom kaj na posodo, ne da bi kdaj mislili povrniti, ni prijetno. Jugoslovanski premier Stojadinović baje težko premišlja o tem in enako v skrbih je rumunski kralj Karol. Slednji je včasih baje celo menjal, da bi v skrajnem slučaju sklenili vojno zvezo. (Nadaljevanje na 5. strani.)

PO 22. LETIH ZOPET SVOBODEN

Thomas J. Mooney je nehal biti jetniška številka. Zdaj ima zopet ime. Culbert Olson, novi governor Californije, ga je prošlo soboto oprostil in izjavil, da stori to raditega, ker je prepričan v Mooneyjevo nedolžnost.

Mooney je bil obsojen v smrt zaradi bombnega napada na

je obiskal v ječi svojega tovariša Billingsa in mu zagotovil, da bo zdaj posvetil svoje moči za njegovo osvoboditev. Tom Mooney je v svoji obrambi ves čas dokazoval, da so skovali proti njemu za obsodbo zaroto, ki ima po svetu v justičnih bojih malo primer. Mnoge priče so pozneje same priznale, da so pričale po krivem. Toda reakcionarna oblast države Californije ni hotela priznati, da je delavskemu agitatorju Mooneyju storila krivico in ga je trdovratno držala med zidovjem.

Mooney je svoje aktivnosti v delavskem gibanju takoj obnovil.

THOMAS MOONEY

"preparedness" parado leta 1916 v San Franciscu. Deset ljudi je izgubilo življenje. Osumljena zločina sta bila Mooney in Billings. Kazen jima je bila pozneje spremenjena v dosmrtno ječo.

Tom Mooney se je dolgo skupno z Billingsom boril za osvoboditev, in pozneje sam. Njegova zadeva je šla od instance do instance skozi na zvezno sodišče in nato zopet od kraja — vse brez uspeha.

V soboto, ko je bil oproščen,

PRESEDNIK V BOJU Z VEČINO KONGRESA

Delo, ki je potrebno in odvisno od nas vseh

V dobi gospodarskih in političnih polomov, v kakršni se sučemo po svetu danes, je povsod prvo in najbolj prizadeto delavsko gibanje. Kajti toki reakcije so ogromni in silni. Delavski razred poplavlja z mladostnostjo, s sejanjem razprtij in v skrajnem slučaju z aduše njegove aktivnosti s terorjem. Posedujočim se gre za načelo "biti ali ne biti".

Bedno delavstvo ne ve pri čem je in se vsled svoje nevednosti običajno maščuje nad onimi, ki mu žele najboljše in se bore za njegovo koristi. Tako je ta položaj prizadejal udarce tudi naši JSZ in "Proletarcu". Vzlic temu je v poslednjih tednih precej takih novih naročnikov, ki so poslali naročnino sami od sebe. To je priznanje Proletarcu in v vzpodbudo agitatorjem, da delujejo med ljudstvom za list, ki je vreden razumnih čitateljev.

Proletarec mora v tem letu znatno zvišati svoje dohode, da pokrije njegov lanski dolg in da ga obvarujemo izhajanju. Prispevki v tiskovni sklad so mu izdatna pomoč. Naročniki, katerim naročnina poteče, tudi lahka veliko pomagajo, ako jo točno obnovne ne da bi čakali opomina. S tem prihranijo upravni stroške in čas, katerega lahko uporabi v agitacijske namene, namesto za tirjatve.

Sodelujmo vsi, kolikor kdo more, da postane Proletarec v tem letu trdna ustanova tudi v gmotnem oziru.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

Chicago Tribune pravi, da je najimenitnejši svetovni dnevnik. Pošten ni. Se nikoli ni bil. V nedeljski izdaji (8. jan.) je priobčil notico o osvoboditvi Tom Mooneyja na 5. strani, dočim je na prvi, z velikim naslovom preko osmih kolon, poročal, da je bil čikaški gangster Al Capone premeščen v drugo zvezno ječo v Californiji. Capone je oseba brez važnosti. Mooneyja čišla milijone ljudi po svetu. Ampak za reakcionarno uredništvo je on "ničla", dočim je resnična ničla dobila reklamo v nad milijon izvidih velikega dnevnika.

Mussolini ima s svojo armado v Španiji težke neprilike. Misli je, da bo Španija od erede tega tedna že vsa njegova. Pa ga je armada španske republike zopet ukanila. Čas je za Francijo, da prične enkrat odkrito pomagati sosedni Španiji, ako noče, da bo imela sovražnika na svojem vratu kar s treh strani (italijanske, nemške in španske).

Deficit Zed. držav narašča deseto leto. Pravijo, da bo junija to leto znašal skupno že nad 40 milijard dolarjev. Kdo ga je kriv? Brezposelni menda. Vsaj tako namiguje reakcionarna propaganda proti pravljanzju. Ampak naj dajo brezposelnim priliko delati v privatni ali kakršnikoli drugi industriji, pa se bodo od "relifa" z zadovoljstvom poslovili.

V novoletnih ptaznikih je izgubilo življenje v raznih ne-zgodah, rajanjih in pretepih

kakih 500 ljudi. V Španiji so jih približno toliko pobili aeroplani — ne na fronti, ampak v napadih na civilno prebivalstvo.

Italija želi, da se njeni ljudje, ki žive v inozemstvu, vrnejo v domovine. Po vladni statistiki je v Zed. državah 3,749,000 Italijanov, v Braziliji 1,837,000, v Argentini 1,826,000, blizu milijon v Franciji in več stotisoč jih je v ostalih deželah po svetu. Če se je že treba iznebiti ljudi za znižanje brezposelnosti, bo temu problemu v Zed. državah na miren način pomagano, če se vsi Italijani, ki se navdušujejo za svojega dučeka, res vrnejo pod njegovo varstvo in tam uživajo "red in mir." (Hrane bo sicer bolj malo.)

Ameriška odvetniška zbornica je s posebno deputacijo sporočila kongresu, da je postava za ščitenje pravic delavcev delodajalcem krivična in jo je treba spremeniti. Seveda je razumnemu delavcu jasno, da so skoro vsi sposobni advokati, ki v odvetniški zbornici kaj štejejo, v službi korporacij. Tisti, ki jih imajo najete unije, so v manjšini. Še celo mnoge delavske ustanove si iščejo odvetnike med reakcionarci, češ, da so bolj sposobni in vplivni.

Židovski vojni veterani, ki so zborovali nedavno v Atlantic Cityju, so sklenili uporabiti vse svoje sile za neizprosni boj proti komunizmu. To je smešno (Nadaljevanje na 5. strani.)

JSZ POSLALA POZDRAV MOONEYJU

Eksekutiva JSZ je prošlo soboto poslala brzozjavni pozdrav Tom Mooneyju k njegovi osvoboditvi in izrekla željo, da bi porabil vse svoje moči za združenje strokovno in industrialno organiziranega delavstva ter socialističnega gibanja.

Brzozjav je v imenu in po naročilu eksekutive poslal Chas. Pogorelec, tajnik JSZ.

Novo glasilo SDZ

Clevelandska naselbina je dobila nov tednik. Imenuje se "Glas". Izdaja in lastuje ga kot svoje novo glasilo Slovenska dobrodela zveza. Prva številka je izšla 5. januarja. Novi list ima sedem kolon navadnega časniškega formata na šestih straneh. Urejuje ga Frank A. Turek in tiska pa tiskarna "Ameriške Domovine". V prvi številki imajo spise mnogi uradniki SDZ, ni pa med njimi Debeva in Pirca, ki sta v svojem dnevniku za to organizacijo pred prošlo konvencijo skozi vsa leta veliko agitirala. "Glas" je obližaten list. Lastuje in upravlja ga glavni odbor. Clevelandski trgovci imajo spet več prilike za oglašanje in dopisniki toliko več prostora, ker zdaj lahko polnijo še novi list poleg kolon prejšnjega glasilca. Pravijo, da bo "Glas" izhajal prvo leto le za poskušnjo. Ako se ne izkaže v korist SDZ, bo prihodnja konvencija lastno glasilo ukinila in najela za glasilo spet privatni list.

Ali se naj člani klubov JSZ spet registrirajo?

Tajništvo socialistične stranke je v pričetku tega leta spet razposlalo registracijske pole, da jih člani izpolnijo, kaj so, kje delujejo, v katero unijo spadajo itd. Ta stvar je bila omenjena tudi na seji eksekutive JSZ dne 6. januarja. Mneje je navzočih je bilo, da naj tajniki naših klubov sporoče le spremembe in naslove novopristopnih članov tekom leta, registracijo pa naj prepuste angleškimi klubom stranke. Naši so jo izvršili lani, zato letos za nas ni več potrebna.

Naraščanje prebivalstva Jugoslavije

Vladni statistični biro v Beogradu ugotavlja, da je prebivalstvo Jugoslavije naraslo do konca leta 1938 na 15,630,000 duš.

Pivovarne na Češkem

Čehoslovaška je imela pred "monakovskim mirom" 369 pivovaren. Po sklenjenem miru z Nemčijo jih ji je ostalo samo še 120.

"VARČNOST" MOGOČA LE S POVEČANJEM BEDE IN OKRNJENJEM JAVNIH DEL

REAKCIONARNA DEMOKRATSKA VEČINA
HOČE STRMOGLAVITI "NEW DEAL". —
PRESEDNIK ROOSEVELT SE LOVI ZA
BILKE ČIMVEČJEGA OBOROZEVANJA

Liberalci, Earl Browder, John L. Lewis in drugi, ki mislijo ali še mislijo pretvoriti demokratsko stranko v nekako progresivno politično moč, se motijo slično kakor se je takozvana "ljudska fronta" v Franciji.

Demokratska stranka je bila progresivna dokler se je morala reakcija v nji vsled ogromnega zaupanja ljudstva v predsednika Roosevelta potuhniti. In Roosevelt ter "progresivci" vseh vrst so storili vse v svoji moči, da rešijo kapitalistom njihove imovine in kapitalistični sistem.

To je doseženo.

Nerečena vprašanja

Ampak vprašanje brezposelnosti je tam kakor je bilo. Nikjer še ne izgleda, kje dobe nezaposleni milijoni delavcev u-poslilve. Niti nima nihče načrta, kako rešiti ta problem.

Roosevelt je v sredo zadnji teden pred kongresom poudarjal, da so pred nami še vsa vprašanja socialnega značaja, kakor so bila. Mimogrede pa je omenil, da so za zasluge new deala danes vloge varne in investicije varne...

V današnjem kaosu je to kajpada uspeh, a le za one, ki imajo kaj investirati, in za one, ki morajo plačevati obresti in dividende.

Odgovornost kongresa

Oni, ki kaj imajo, torej niso več v nevarnosti pred izgubami ali pred katastrofo, kakršna jih je zasegla leta 1929. Nad tretjino ameriškega prebivalstva pa živi po zatrditvi predsednika Roosevelta samega še zmerom v bedi: nezadostna prehrana, slaba stanovanja, skoro nič zdravniške oskrbe, nezadostno šolstvo in razna druga zla spremljajo maso nezashčitenih, gospodarsko zavrnjenih ljudi.

Roosevelt je dejal, da se vlada za to tretjino ameriškega prebivalstva briga in prav tako za bodočnost, da se ustvari pogoje za blagostanje vsemu ameriškem ljudstvu. Ampak treba je "hraniti".

Zločinska "ekonomija"

Preko dežele valovi kampa-nja za varčevanje v vladnih izdatkih, je poudaril predsednik. In je vprašal poslance: Kje lahko hranite? Nato je sam odgovoril: Edino na račun religijskih akcij, ki jih imamo v prid delavcev, farmerjev, industrije in trgovine, dalje na račun javnih del, ki jih vršimo za izrabljanje vodnih sil, v napravah proti povodnjim, za pogodovanje in razna druga dela, ki so zasnovana, da koristijo ne le sedanjim, ampak bodočim generacijam.

Gluhi "ljudski zastopniki"

Ampak "ljudski" zastopniki, kakršne nevedno ljudstvo pošilja v kongres, so gluhi in slepi za socialna razumevanja. Večinoma so to bogati ljudje, ki zastopajo interese še večjih bogatašev. Njihova briga je le, kako zmanjšati vladne izdatke, da bo dohodninski davek nižan čimbolj in da se zvišajo dobički in s tem dividende. Roosevelt jih je posvaril, da s svojo "varčnostjo" pri izdatkih za relief in javna dela lahko spravijo i svoje dobičke in končno še celo imovino v nevarnost! A gospodje demokrati in republikanski reakcionarni kongresniki ter senatorji menijo, da so taka svarila "komunistična" in se ne ozirajo nanje.

Predsednik ima torej težak boj — ne toliko z republikansko, ampak s svojo stranko. Pri tem je treba pomniti, da hoče v prvi vrsti pomagati kapitalističnemu sistemu, česar pa njegovi strankarski tovariši v pohlepu po dobičkih ne morejo zapopasti.

Neumestno oboroževanje

Dasi je bilo v govoru predsednika pred kongresom marsikaj dobrega, posebno njegove kritike proti reakciji tu in zoper fašistične diktature po svetu, njegovo navdušenje za oboroževanje vseeno nima trdne podlage. Zed. države danes (Nadaljevanje na 5. strani.)

Knjige Cankarjeve družbe

Cankarjeva družba v Sloveniji je za leto 1939 izdala sledeče štiri knjige:

1. Koledar, z bogato vsebino in krasno ilustriran.
2. Pomlad človeštva. Spisal dr. Živko Topalovič.
3. Taki so ljudje. Roman s francoskega podeželja. Spisal Roger Martin du Gard.
4. Španski testament. Knjiga o civilni vojni v Španiji. Spisal Arthur Koestler.

Vse te štiri knjige dobite po pošti za \$1.25, in 10c ceneje, ako jih pridete iskati osebno.

Naročila pošljite na naslov:

PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVENUE, CHICAGO, ILL.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75,
za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz.
Business Manager.....Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager.....Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Sistem, ne Brenda, je vreden obsodbe

Ameriško časopisje in dopisniki so se prošle tedne mnogo bavili z razkošno "partijo", ki jo je imela ob vstopu v svoje 17. leto Brenda Diana Duff Frazier. Stala je okrog petdeset tisoč dolarjev.

Mnogi dopisniki so to razsipnost obsojali, kot vselej v takem slučaju. Leta 1929 je imela slično razkričano partijo neko drugo dekle. Stala je približno poldrug sto tisoč dolarjev.

Uredniki kapitalističnih listov in mnogi dopisniki so tem, ki so se zgražali, pojasnjevali, da ni bilo v stvari ničesar napakega. Mar bi bilo boljše, ako bi Brenda 50 tisočakov zaprla v skrinjo, od katerih ne bi imeli drugi ljudje nikakih koristi? So vpraševali. Mar ne povdarjamo, da je treba z denarjem med ljudstvo?

Nu, Brenda je res imela sijajno slavje, a kaj zato! Od tega so imeli koristi šivilje, modistke, izdelovalci šolnov, cvetličarji, šoferji, ondatlačke, porteri, kuharji, strežaji itd. Vsi ti so zaslužili. Torej kaj hočemo več! Če bi Brenda tiste tisočake razdelila med vse ljudi, bi nihče ničesar ne dobil, pravijo uredniki. Tako pa so vendar mnogi imeli korist od njene zapravljenosti.

Dopisniki, ki so jo vsled zapravljenosti kritizirali, in uredniki, ki so jo opravičevali, so navajali za svoja mnenja ZMOTNE ALI ZAVAJALNE razloge.

Zlo je v tem, da ima Brenda pet milijonov dolarjev imovine, za katero ni v svojem mladem življenju izvršila niti en dan koristnega dela. Tisti milijoni so izčrpani iz srag in truda onih delavcev in delavk, ki si čestokrat niti dobrega obeda ne morejo privoščiti. Krivično je, da mora stotisoče deklet od rane mladosti delati za plačo, ki ne znaša povprečno niti \$9 na teden, dočim se lahko gospe in hčere bogatašev kopljejo v zlategem in diamantnem sijaju!

Bogataši res zapravljajo, kajti omenjena "partija" ni bila edina v minulemu letu. Tisoče jih je bilo v New Yorku, Los Angelesu, Miamiu itd. Ljudje, ki jim strežejo, v svojih domovih ne poznajo razkošja, nego le skrbi za obstanek. Nihče izmed njih ne ve, če ne bo že jutri ob delo in bo najet kdo drugi.

Ekonomski red, ki omogoča, da ima lahko Brenda pet milijonov dolarjev, ne da bi delala zanje, dekleta in moški, ki so jih spravili skupaj, pa le negotovost v boju za bori kruh, je krivičen do dna. V korist delovnega ljudstva bo, če se ga čimprej odpravi in nadomesti s pravično socialno uredbo.

"Človek žrtev svojih iznajdb"

Na prošlem kongresu znanstvenikov v Richmondu, Va. je eden govornikov predaval o iznajdbah, ki lahko pokončajo človeka, ali mu vsaj zrušijo civilizacijo.

Omenil je med drugim zrakoplovbo. Znanost je vložila v to iznajdbo silovito naporov. In danes, ko bi imela biti ta pridobitev blagoslov za človeštvo, mu preti z uničenjem.

Letala na primer so spremenila vojaško in strateško pozicijo Velike Britanije. Ako jih ne bi bilo, bi bila ona še vedno gospodarica morja. Italija se je ne bi drznila izzivati. Hitlerjeva Nemčija se ji ne bi postavljala po robu. Toda letala so dala Italiji in Nemčiji priliko in moč, kakršno si bi s svojimi sredstvi zgolj z vojnimi ladjami ne mogle ustvariti.

Letala so način vojne popolnoma spremenila. Fronto so razširila na ves svet. Civilno prebivalstvo je izpostavljeno napadom še celo bolj kakor armada. Včasih se je v vojnah smatralo za sramoto moriti žene in otroke. Aeroplani so odpravili ta "mekušni" predosedek. Danes se ubija v vojnah vse od kraja. Aeroplani so to omogočili. Iznajdba, ki bi lahko ljudstvu neizmerno koristila, se je izkazala za "trosilca smrti".

In radi! Kako ogromno bi lahko koristila ta iznajdba, je dejal znanstvenik. Pa se je človek barbar poslužuje za uspešnejše sejanje sovražstva — za sredstvo zastrupljanja svetovne atmosfere. Bogovi vojne so je veseli.

Razstreliva so v korist človeku. A tudi to iznajdbo izpopolnjujejo ne zato da bi človeku koristila, ampak da se ljudi z njo uniči čim prej in čim več, in da jim poruši, kar imajo.

Enako je s plini. Še celo pota izboljšujejo noč in dan v namenu, da bodo čim boljše služila strojem; ki nosijo smrt in uničevanje.

Človek je v tehniki dosegel ogromno. Ustvaril si je med drugim priprave, s katerimi lahko uniči ljudstva in dežele. In koncem konca samega sebe — pravijo znanstveniki. A se nadejajo, da bo človek-razum porazil človeka-barbara in potem bodo vse te iznajdbe služile samo človeku v njegovo dobro. Taka civilizacija je kajpada mogoča. Socializem jo propagira od svojega početka.

Pristranski "pacifisti"

Nekateri ameriški radikalci se zmerom kritizirajo Francijo, ker ni šla v vojno s Hitlerjem za obrambo Čehoslovaške, a doma so proti vsaki oboroženi pomoči bodisi komurkoli, ker so odločno proti vojni. Ni prav, da zahtevajo od drugega da gre v vojno, sam pa vztrajaš na strogo pacifistični točki (zase in za svojo deželo).

Ni dovolj, da ste "boljši socialist" nego drugi. Biti morate AKTIVEN socialist, kajti samo taki kaj štejejo.

VEILKA ZELEZNIŠKA NESREČA

Blizu Barbacene v Braziliji sta trčila skupaj potniški in tovorni vlak. 35 potnikov je bilo ubitih in nad sto poškodovanih. Mnogi izmed teh so podlegli požod-
bam v bolnišnicah, tako da je skupno število smrtnih žrtev znatno višje nego ono, ki ga navajamo v uvodu. Nesreča se je pripetila vsled neprevidnosti.

SOCIALISTI V NEW YORKU SKLENILI DELOVATI POLITIČNO V AMERIŠKI DELAVSKI STRANKI

FRANK ZAITZ

Do leta 1936 je bila newyorská organizacija socialistične stranke najjačja izmed vseh v Zedinjenih državah. Od 30 do 50 odstotkov glasov, ki jih je dobivala socialistična stranka v predsedniških volitvah, je bilo oddanih v New Yorku.

Izstop S. P. iz politične akcije
Te stranke v New Yorku ni več. Nehala je obstajati po suspendiranju takozvane "stare garde" iz socialistične stranke. Kar je stranke ostalo, so jo ugonabljali nadaljni frakcijski boji.

Newyorská soc. stranka je sicer posegla v volilni boj še dvakrat, namreč v predsedniško kampanjo leta 1936 in v kongresne volitve lansko leto. Lani je dobila za governerskega kandidata Thomasa le še kakih 30,000 glasov, ali nad 20,000 pre malo, da bi mogla ostati priznana (legalna) politična stranka.

Taktika komunistov

Pri predsedniških volitvah leta 1936 so izgubili legalnost svoje stranke v državi New York komunisti. Pri lanskih kongresnih volitvah so jo dobili nazaj, ker so se osredotočili v kampanji samo za enega svojega politika, ki je kandidiral za kongresnika "at large", v ostalem pa so agitirali za demokratske in republikanske kandidate. Njihova politična taktika je bila torej ne samo neracionalna, nego oportunistična na celi črti. Ako bi imeli celotno listo, kot so jo imeli socialisti, bi bržkone tudi oni ne dobili zadosten količnik, da bi postali spet legalna stranka.

Razočaranje med socialisti

Po governerskih volitvah lanskega novembra je nastala med socialisti v New Yorku še večja poparjenost. Kam so šli naši nekdanji volilci? So se vpraševali. Odgovor je bil na dlani: V ameriški delavski stranko (American Labor Party).

Ta stranka (ALP) je posegla po svoji ustanovitvi v tri volilne boje. Svojih kandidatov je le malo nominirala. Osvojila je na svoj "tiket" demokrate in republikance, kolikor jih je indorsirala. Volilni zakon v New Yorku namreč dovoljuje, da aspiranti v politične urade lahko kandidirajo na listah vseh legalnih strank hkrati, seveda, ako jih nominirajo.

Tako je ALP nominirala za svojega predsedniškega kandidata leta 1936 kandidata demokratske stranke, za županskega kandidata mesta New York bivšega republikanca La Guardia, in lani za governerskega kandidata demokrata Lehmana. Socialistično to ni, ampak ALP ne vodijo socialisti, četudi so zastopani (iz social-demokratskih vrst) v njenem odboru. Vodijo jo odborniki unij, onih unij, ki so do komunistične gonje, ki je dobila svoj prvi veliki zamah leta 1919, sodelovali s socialistično stranko. Zdaj so tudi oni v politiki oportunisti, četudi veru-

jejo, da je samostojna politična akcija delavstvu neobhodno potrebna.

Konec politične akcije S. P.

Newyorskí socialisti so na referendumu, ki se je končal 19. decembra minulo leto, sklenili, da se za nadalje svoje politično delo pridružijo kot posamezniki Amer. delavski stranki. S tem je nekdanj sijajna socialistična stranka države New York nehala biti politična stranka. Ako le začasno, bo pokazala bližnja bodočnost.

Pridružila bi se ji najraje v celoti. Tdo pravila Ameriške delavske stranke določajo, da ne more nihče, ki je član kake druge politične stranke, postati član ALP. Ta točka je bila predvsem sprejeta radi komunistov, a velja enako za člane socialistične stranke. Na podlagi te določbe bi torej sploh ne mogli pristopiti v ALP.

Ampak socialistična stranka v New Yorku, kateri načeljujeta dr. Harry W. Laidler in Norman Thomas, je to oviro odstranila z izjavo, da zdaj ni več legalna politična stranka, torej se jo po pravilih ALP ne more smatrati za politično. Vsled tega njeni člani lahko postanejo člani Ameriške delavske stranke.

Bodočnost S. P.

Norman Thomas je agitiral za ta umik soc. stranke iz volilnih bojev. Postala naj bi le šola za vzgajanje socialistov, ki se bi politično udeleževali — zdaj na primer v Wisconsinu in progresivni stranki, v Minesoti in farmerski-delavski in v New Yorku v Ameriški delavski stranki. Pod to aranžmajo pa bo po mojem mnenju od današnje soc. stranke prav malo ostalo. Oteti jo more le združjenje in pa sprememba vodstva, kajti sedanje ni izpolnilo obljub iz leta 1936, da bo napredovala čim se odstrani iz nje kvarni vplivi stare garde.

Še tri važne postojanke

Socialisti v Zed. državah imajo še zmerom tri jako močne postojanke. V Wisconsinu, kjer pa se politično udeležujejo v progresivni farmerski-delavski federaciji, oziroma v volilnih bojih v progresivni stranki; v Readingu, Pa., in v državi Connecticut; slednji dve pripadata social-demokratski federaciji. V lanskih novembriških volitvah sta samo ti dve skupini prešli na socialistični listi impozantno število glasov. Social-demokratska federacija objublja v kratkem glede vprašanja združenja važno izjavo. Njeno glasilo je New Leader, o katerem ima zdaj dobro besedo tudi Norman Thomas. Pred par leti je bilo greh, če je kak član soc. stranke pohvalil "Onealov 'New Leader'".

Kaj naj stori JSZ?

Odbor soc. stranke v New Yorku ugotavlja, da izstop iz svoje politične akcije ne pomeni razpust soc. stranke. Na obratno, presnovljena bo v socialistično šolo za masno širjenje naših nauk.

Vendar pa je situacija v soc. stranki za naše klube in JSZ v celoti čezdalje težji problem. Ako soc. stranka ne bo več politična, in če ne obnovi svojih postojank v Ohio, Penni itd., kaj ima JSZ pričakovati zase v takih okoliščinah? Sedanje skušnje so nam dokaz, da JSZ tako kot je ne more dalje, nego le v nazadovanje. Vsa tradicija soc. stranke so njeni sijajni boji na političnem in industrialnem polju. Ako postane v bodoče ta stranka le šola za socialistično vzgojo, se mi lahko posvetimo temu delu med našo maso, radi katere JSZ obstoji, ne da bi njeni člani morali radi tega spadati kar v dve, oziroma celo v tri slične organizacije.

V Clevelandu naši sodruzi pravijo, da so si morali najti delo vsled strankine stagnacije drugje in dobili so ga v Cankarjevi ustanovi. V Waukeganu je klub JSZ vsled teh okoliščin postal iz ene najživahnejših organizacij napol pasiven. Nasprotniki so to izbrabli z osvajanjem ustanov, ki so jih zgradili in varovali desletje skozi vse težke ovire naši zavedni delavci. V pobudo jim je bil delavni klub JSZ.

Vsled teh in drugih vzrokov trpi naše delo tudi na prosvetnem polju. To je problem, ki ga ima bodoči zbor JSZ pred seboj. Ni NAŠA krivda, če vodstvo S. P. ni izvršilo tega, kar je obetalo. Niti ne trdim, da je vsega samo ono krivo. So tudi drugi vzroki. Je pa NAŠA dolžnost skrbeti, kako bomo nadaljevali na polju socialističnih in prosvetnih aktivnosti SVOJE delo.

Dejstvo je, da tako kot je JSZ ne bo mogla VZDRŽATI

ESPERANTISTI SE NE PODOJAO!

Esperantisti, ki smatrajo, da bi skupen jezik vseh ljudstev ublažil in končno celo onemogočil razprtije, so porabili za svojo reklamo tudi lansko konferenco "štirih premierjev" v Monakovem.

Esperantisti so se posebno zanimali, v kakem jeziku bodo, oziroma so občevali.

"Delavska Politika" prinaša o tem iz vrst slovenskih esperantistov komentar povzet iz članka v "Haggische Courant", "o jezikovnih težavah" na lanski konferenci štirih premierjev v Monakovem. "Glasi se:

"Štirje glavni poglavarji so konferirali sedeči pri mizi in nobeden izmed njih ni predsedoval. Chamberlain je govoril angleško, Daladier francosko, Hitler nemško in Mussolini vse tri jezike. Nemški prevajalec dr. Schmidt je moral napeto in naporno delati, da je mogel vsakokrat kolikor mogoče hitro prevesti mnenje trenutnega govornika." Ali niso imenovani državniiki sami občutili med temi težavnimi pogajanji pomankljivosti jezikovnega problema, ki že dolgo ni več vreden današnje moderne dobe.

URADA in TAJNISTVA. Torej če hočemo iz MRTVILA, se moramo oteti UTEZ, ki nas potiskajo k tlom.

JSZ mora v VSŠKEM slučaju ostati SOCIALISTIČNA organizacija. Ampak socialističnih aktivnosti lahko kaj STORILA, namesto životarila, kakor mora v svojem sedanjem položaju. Potrebna ji je reorganizacija v obliki in aktivnostih. To je po mojem mnenju glavna naloga bodočega zbora.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Ob zaključku leta 1938 sem v mislih pregledal tudi svoje in drugih sodrugov delo za Proletarca ter za naše gibanje v splošnem. To je bilo na moj rojstni dan 3. januarja. Zračunal sem, koliko imam še poslati za prodane koledarje, ogläse, in seveda tudi za par naročin Proletarca.

Omenil sem datum svojega rojstnega dne, ne pa starost. V modi je, da jo oni, ki so mladost že prestali, več ne omenjajo. V otroški dobi pa je bilo drugače; ako je nas kdo "našvrkal" in nas nagnal s paglavci, smo si želeli biti veliki, da bi vrnili mlo za drago. To vem iz izkušnje. In še marsikaj iz svoje mladosti. Oče in mati sta mi umrla v petih tednih drug za drugim, ko sem bil star tri leta. Iz svojega življenja bi lahko napisal veliko, kar bi čitatelje zanimalo, in morda to še storim. Zašel sem nekoliko.

Zdaj smo v letu 1939. A spominjamo se največ prejšnjega. Pri nas smo imeli lani dobo neprostovoljnega brezdelja. Vzlic temu smo nekaj storili na polju našega pokreta. Na zadnji letni seji našega kluba, ki ima ime "Naprej", smo sklenili, da letos mpra še bolj pospešiti svoje aktivnosti in napredovati, da bo vreden svojega imena.

Agitirati na delavskem polju je težko. Vzroki so bili že velikokrat opisani. Zamerem se zmerom bolj slabšajo. To je eno. Drugo pa naveličanost in staranje. Največ je brezbrilnosti seveda kriva nezavednost delavstva, ki ni še zrelo za organizacijo, in ker ne pozna smernic, po kakršnih bi moralo iti v svojo korist. Brez razumnega delavstva pa ne more biti poštenega delavskega gibanja.

Torej mi bomo storili svojo dolžnost in nadaljevali delo še bolj z vneto za naše skupne koristi nego lani.

Ena izmed naših glavnih brig je "Proletarec". Ljudje ga radi čitajo. Zelo je čitateljem všeč tudi opis vtisov, ki jih iz svojega potovanja po Evropi priobčuje Frank Zaitz. Če ne bi zaprli premogovnikov, bi se potrudili dobiti tod kaj novih naročnikov.

Poskrbeli smo posebno za razširjanje Ameriške družinskega koledarja. Izšel je za naš okraj ravno ob pravem času.

kajti kmalu potem so ustavili obrat v premogovniku Stanley in 450 ljudi je bilo ob zaslužek, med njimi precej naših rojakov.

To in še marsikaj mi je šlo skozi misli na moj rojstni dan, ko sem pisal ta dopis. Saj ne bi bilo slabo na svetu, če bi delavci hoteli misliti in bi se brigali za svoje interese kot razred. Ali zato je treba že nekaj razuma. Mislim je večini ljudem najtežavnejše delo, zato pustite, da jih zavajajo. Ne pomislite pa, da trpe škodo samo vsled tega, ker se nečejo učiti.

In tudi premišlujem, "čemu se mučim?" In dalje, če bi sedel doma po vzgladu drugih, ali bi bil kaj na boljšem? Ali mi vest dopušča, da bi zanemaril delo za ideje, katere so mi pred 28. leti vcepili v glavo napredni delavci?

O, torej toliko sem že star! Da, in v Kansasu je bilo; kar gori omenjam. Nedavno sem v Prosveti čital dopis kansaskaga rojaka Krajsega. Nad 70 let je že star, a še je ves čil in navdušen za delavske akcije. Sram bi me bilo, če bi jaz šel v grm in bi mi potem očitala vest, da sem pustil delo, ki ga tako vneto vrše leta in leta tudi tako stari ljudje, kakor je on.

Sklenil sem torej delovati za pokret tudi v tem letu, posebno pa se bomo potrudili za "Proletarca", za JSZ in Prosvetno matico. Kaj bi mi neki Charles rekkel, ako bi vrgel puško v koruzo! In kaj bi mislili o meni Zaitz ter drugi sodruzi prijatelji!

Se veliko bolj z veseljem pa bi človek delal, ko bi videl v enotnosti vsaj tiste, ki pravijo, da so socialisti. Ali pride letos do združitve med njimi? Ali se bomo zmerom te registrirali? Konsolidacija, kje si? Ali pride med nas v letu 1939?

Mnogi, ki enako premišljujejo, obupavajo. Jaz za enkrat še ne. Kajti če so drugi pri volji trpeti, bom pa še jaz z njimi. Za preureditev sistema kakršen je sem delal z zavestjo, da sem zaposlen za dobro stvar. Tedaj delajmo še v nadalje za Proletarca, JSZ in Prosvetno matico. Kajti to so naše ustanove, odvisne samo od nas.

Hvala vsem širom Amerike za voščila ob zadnjih praznikih.

V nedeljo 16. jan. bo seja kluba št. 11 JSZ. Na dnevnem redu bodo važne točke, torej pridite vsi.

Uprava dvorane tukajšnjih društev je ponovno izvolila John Rebola za oskrbnika poslojpa in za natakarja. Kadar potujete skozi Bridgeport, oglasite se v Boydsvillu v naši društveni dvorani.

V nedeljo 22. jan. ob 2. pop. bo tu seja federacije SNPJ za vzhodni Ohio. Dne 25. marca bodo v društveni dvorani predvajane filmske slike SNPJ, med njimi tudi one iz starega kraja. Kaj več o tem prihodnjič. — Joseph Snoy.

Hranilno in posojilno društvo napredujejo

Chicago, Ill. — Iz oglasov v čeških dnevnih je razvidno, da so vsa večja češka hranilna in posojilna društva krizo srečno prebrala in da plačujejo od 3 1/2 do 4% obresti.

Tudi Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo je lani beležilo znaten gospodarski napredek in bo spet plačalo obresti za dobo zadnje polovice prošlega leta, dasi še ne bodo tolikšne, kakor so v velikih čeških in drugih slihih društvih. Glavno je, da je Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo, ali z angleškimi žačetnicami, JBLA, spet na trdnih nogah in bo s kooperacijo članov gotovo napredovalo in postalo prav tako močno, kakor bratska češka društva slične vrste, ki zdaj lahko plačujejo vlagateljem že 4 odstotke.

Občni zbor JBLA se bo vršil v soboto 28. januarja ob 8. zvečer v Slovenskem delavskem centru, 2301 S. Lawndale Ave. Vsi člani so bili povabljeni na to sejo od tajnika s pismni. Kdor ne more priti sam, lahko izpolni poverilnico in v nji pooblasti koga drugega, da ga zastopa.

PREKO ATLANTIKA PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

XIII.

Stanovanjski problem je v Ljubljani reševan boljše nego v večini ameriških mest. Novih hiš in stanovanjskih apartmentov je bilo posebno na Viču, skozi ob Rožniku, na Bleiweisovi cesti, v Šiški, ob Dolenjski cesti in tudi na Barju po vojni veliko zgrajenih. Boljše plačani uradniki, obrtniki in drugi v Ljubljani, ki imajo zadostne dohodke, žive v stanovanjih, kakršna bi stala v Chicagu od \$35 do \$60 na mesec. Seveda, oni, ki posedujejo vile, imajo še več udobnosti, kajti mnogo vil je v Ljubljani, posebno ob gornji strani, res lepih, s krasnimi vrtovi.

Na Bleiweisovi cesti sem videl veliko, moderno poslopje z napisom "Delavski dom". Zna mi je bila Delavska zbornica, katere poslopje je bilo tudi zgrajeno po vojni, a o tem Delavskem domu nisem čul ničesar. Domneval sem, da ga morda lastujejo katoliške organizacije. Tone Seliskar mi je pojasnil, da je to dom za samska dekleta, ki so brez svojcev v mestu. V njemu imajo cenene, čiste sobe, kopalnice, sobe za šivanje in prostore za pranje, jedilnico, kjer dobe hrano poceni, in razne druge udobnosti. V tem poslopiju je tudi "borza dela", kakor imenujejo tam danes posredovalnice za službe. Ta delavski dom je državna, oziroma banovinska ustanova. To kot mnoge druge so izvajevali socialisti, posebno dokler so bili zastopani v državni in v pokrajinski vladi in v skupščini prva leta po vojni.

Seveda nimajo vsa dekleta teh ugodnosti. Stan v tem domu je težko dobiti. Tudi mnogo družinskih stanovanj je takih, da niso prav nič prikladna za človeška bivališča. Vlada obljubljuje, da bo zgradila moderna stanovanja tudi za najrevnejše družine, ampak jih še ne gradi. Posamezne delavske hiše so prijetni domovi vsled vrtov in gred.

Blizu Dolenjskega kolodvora je bilo takrat, ko sem prvič zapustil Ljubljano, veliko mestno smetišče. Otroci smo brskali po njemu in pobirali kosti, čunje, papir in kovine ter jih prodajali. Tistega smetišča ni več, pač pa precejšnja delavska kolonija, kateri pravijo Galjevica. Hiše so majhne in preblizu druga pri drugi. Zgradila jih je občina v naglici, kmalu po vojni, da je odpravila na tistem starem smetišču ljubljanski "Hooverville". V poletju je ta naselbina vzlic malim hišicam lepa vsled rož, gred in drevja, kajti rastlinstvo uspeva v Ljubljani in okolici prvovrstno, kar pomeni veliko boljše nego uspeva v čikaški okolici ali v Chicagu. Vrtne grede, nasadi rož, Tivolski park. Golovec in drugi hribi v okolici dajejo mestu slikovito lice.

Grad je še zmerom posebnost Ljubljane. A je zanemaren. Stolp je odprt turistom, v ostalem delu grada pa stanujejo revne družine. Rekli so mi, da vseh skupaj kakih sto ljudi. Sanitarne naprave zanje so primitivne in slabe.

Ako bi bila Ljubljana bolj bizniška, bi porabila grad enak kakor je uporabljan grad tržaškega mesta. V Trstu je v gradu romantično opremljena

ce, za katere ni nikamor več povratka. Pozimi, ko niso imele kam, so izvršile kak "zločin" in bile za kazen poslone v poboljševalnico v Begunje... Na pomlad so se vračale še slabše...

Bordela v Zvonarski ulici ni več. Oblast ga je že davno prepovedala. A brez prostitucije v Ljubljani ne gre. Ze zaradi vojakov ne, pravijo. Tudi v skor vseh ameriških mestih je prostitucija prepovedana. A še zmerom uspeva. Razmere so take. In dokler bodo take kot so, ne bodo tega "najstarejšega poklica" odpravili nikakršni zakoni.

Tudi cerkva je veliko v Ljubljani. Osemnajst vseh skupaj. Nekatero so velike, lepe stavbe. Pred 31. leti jih je bilo kakih sedem manj. Torej napredek...

Salezijanci na Rakovniku so zgradili po mnogih letih krasno cerkev in jo oglašajo za čudodelno božjo pot. Ko so jo pričeli graditi, sem bil dve poletji zaposlen pri njej. Delo so vodili arhitekti iz Italije. Stavbinsko firmo, ki je cerkev gradila, je simuliral neki zakoniti ljubljanski mojster, ki prej še ni nikoli zgradil niti hiše, nego izvrševal je popravila. Gospodje iz Italije so na račun slovenskih vernikov sijajno živeli in goljufali Salezijance z materialom in kot so že mogli. Nekega jutra se je podrl stolp na desni strani, ki je bil na pol dograjen in obok se je udril. Mestna stavbinska oblast je odredila preiskavo. Skof Jeglič tudi iz Italije je dospel na večer sv. Cirila in Metoda načelnik salezijanskega reda. Vsi štirje Italijani, ki so vodili gradbo, so izginili nazaj v Italijo. Rakovniški študentje so omenjenega večera kurili kres. Njihova godba je igrala na griču.

Zjutraj so šli, kakor običajno, k maši. Toda gospoda načelnika salezijanskega zavoda na Rakovniku ni bilo v cerkev, da bi maševal. Iskali so ga. Nikjer ga ni bilo. Delavci smo se ravno pripravljali, da začnemo z delom, kajti bila je ura osem, kar priteče na dvorišče Rakovnika gospa Plankarjeva, ki je imela gostilno ob Dolenjski cesti in vpila: "Gospod... leže vtopljeni v Avrovem bajerju."

Prišla je zdravniška-policijska komisija in za njo kmalu dva delavca z dvokolnico, na kateri je bil zaboj, podoben rakvi. Mrliča so položili vanj in ga odpeljali. Položili bi ga v mrtvašnico pri sv. Krištofu kakor samomorilca. A salezijanski duhovnik Kovačič je ravnatelj svojega reda iz Italije preprosil, da je naročil policiji, naj mrliča pripeljejo nazaj na Rakovnik. Priredili so mu slovesen pogreb in Kovačič je v pridigli slavil vrline pokojnika, ki je bil vedno spravljen z Bogom, kajti nihče ne ve ne ure ne dneva... Ljudje so jokali.

Z gradnjo cerkve pa so prenehali. Bil sem prvič ob delo. Zdaj se tam dviga ponosna cerkev in moderna poslopja, v katerih so jedilnice, spalnice, dvorane in učne sobe za fante gojence, duhovnike in služinčad.

Ob glavnem oltarju, na steni ob straneh in zadaj, pa je polno zlatih src. Kupili so jih verniki iz vseh krajev Slovenije v zahvalo Mariji Pomočnici na Rakovniku za uslišane prošnje. Zlata srca niso iz zlata, dasi se svetijo. Cena je po velikosti src. Čim večje srce kdo kupi, večja je cena in bolj hvaležna je Marija.

Tudi maš na Rakovniku veliko prodajo. Cerkev, salezijansko tiskar-

no in druge sobe in poslopja je nama nekaj časa razkazoval cerkovnik. Potem se je nama pridružil mlad salezijanec, cerkovnik pa je šel po svojih opravilih. Poslovala sva se od njega z nاپitnino. Salezijanec sem vpraševal o duhovnikih, ki so večini tu službovali, kako jim uspeva šola, posestvo, dramatika, godba in njihova "lurdiska votlina" — jako lepa stvar, in božja pot v veliki cerkvi. Pojasnjeval je prijazno in nato naju spremil do Dolenjske ceste. Tudi on je vpraševal, kako kaj katoličani v Ameriki. Njehove cerkve in kako žive naši ljudje. Kmalu se mu je začelo dozdevati, da nekaj ni v redu. Nikakega navdušenja za cerkev in njene ustanove ni opazil pri nama. "V Ameriki je veliko brezvercev, kajne?" je vprašal.

"Prilčno, da," sem odvrnil. "A katoliški duhovniki tudi tam ne žive v stiskah." Dospeli smo do Dolenjske ceste in se vrljudno poslovili.

(Dalje prihodnjic.)

"Venera" na detroitskem odru

Kot povsod, tako so tudi v Detroitu postale kulturne priredbe zadnje čase zelo, zelo redka prikazen. Vzrokov je več. Glavni je, da se "potapljam" v angleško morje. Vzlic tej stagnaciji imamo pa v Detroitu še vedno krožek navdušenih igralcev, ki so pripravljali ob prilikah žrtvovati čas in denar za stvar, ki jim je takorekoc prirasla k srcu. Ti igralci, ki jim kulturna "žilica" ne da miru, se baš sedaj pridno vadijo za eno izmed najduhovitejših komedij v slovenskem jeziku. Imenuje se "Venera". Vprizorjena bo v nedeljo 15. januarja v Slovenskem delavskem domu, 437 S. Livernois Ave., pod pokroviteljstvom Slov. del. doma in kluba št. 115 JSZ.

Marsikdo bo rekel: Kakšna prikazen pa je ta "Venera"! Le počasi prijatelj, ali si že kedaj videl posnetek kipa ali vsaj sliko "Venus de Milo", delo slavnega italijanskega kiparja? Ta svetovno znani kip je simbol ženske lepote, čeravno je brez rok. Najsvetlejšo zvezdo na nebesnem svodu imenujemo "Venera". Torej ime Venera je simbol vsestranske lepote in dovršenosti. Kaj ima pa to opraviti z igro v SDD, bo marsikdo vprašal? — O, pa se precej! Vsebinska te sijajne komedije v treh dejanjih s petjem, je namreč ta-le:

V neki vasi na Slovenskem, ki je tudi letovišče, živi trdna kmečka družina po imenu Tiček. Družina sestoji iz "gospodarja" Tomažka (F. Česen), gosposinjke Polone (M. Rant), njene ambicioznejše hčere Ivanke (M. Česnik) in precej prisomrojene deklet Urše (J. Urbančič). V to vas pride nekdo na počitnice tudi neki slikar (mogoče je bil mazač), ki je "napumpal" našo Ivanko, da je tako lepa kot Venera in, da jo bo ob priliki slikal kot tako — namreč popolnoma nago. Naivna in domišljava punca je za ta predlog vsa navdušena. Tudi njen oči Tomažek, ki je mimogrede povedano navadna copata, nima nič proti temu. Toda mati Polona, katere nosi hlače v hiši, se odločno upre tem "mestnim novotarijam". Mogoče bi stvar vsled tega zapala, da ni vrag prinesel v vas "mestnega postopača in predsednika žrebcev" Čiligoja (A. Česnik). Ta stari babjek, ki ima z Ivanko ljubezenske namene, pa takoj spozna položaj in nadaljuje igro z Venero še v večjem obsegu.

V dotični vasi se pripravljajo na proslavo tristoletnice ustanovitve občine z "gala" programom. Čiligoj izkoristi to priliko in "manažira" aranžira Ivanke, da se bo peljala v slavnostnem sprevodu čisto naga kot Venera. Ker ima možak denar, je tej ideji naklonjena tudi mati Polona. Medtem pa pride v službo za hlapca k Tičkovi mlad in postaven fant Jože (P. Verderbar), ki se takoj zagleda v Ivanke, pa tudi ona njega rada vidi. Valed ljubosumnosti in moralnih ozirov nagovarja Ivanke, naj opusti "maškaro" z Venero, toda Ivanke so ambicije več kot lju-

ben, zato se ne zmeni za Jožetove prošnje.

Proslava je v polnem teku, toda ojoj — Ivanke na tej proslavi izživžgajo, češ, da vas še ni tako po mestno izprijena, da bi nage babe letale okoli Čiligoja, ki je vso stvar "manažiral", pa fantje pošteno naklestijo. Ivanke je vsled te blamaže obupana, vzlic temu se pa zaroči s stari Čiligojem, da se bo lahko kot gospa vozila po mestu z "motovilom". Medtem se pa potek cele zadeve preokrene popolnoma v drugo smer. Na pozorišče stopi nenadoma Jožetova mati Angela Čiligoj (K. Kirn), vdova po nekem drugem Čiligoju. Vsled enakih primkov, so seveda vsi mnenja, da je to žena našega Čiligoja, kar povzroči obupno zmedo in preprič, dokler se situacija ne razjasni. Na dan pa pride še nekaj — namreč, da je naš Čiligoj oče Jožetov — sad grešne ljubezni izza vojaških vaj. Vsled teh okolščin se seveda zaroča razdri in Ivanke dobi končno le Jože, dočim se tudi Čiligoj in Angela poročita.

To je seveda le glavni potek igre, toda kaj bodo karakterji vmes počeli, je pa za počt. Na primer: kako bo Tomažek "kofe" kuhal in štruklje delal. Skrajno zanimiv bo tudi njegov "slavnostni govor". Kaj pa Urša? Povem vam, da kadar go na vaji pogledam kako "ksihte reže", vselej izgubim en funt teže od smeha. Jennie smo do sedaj gledali na odru le v ljubavnih in tragičnih vlogah, katere je izvršila nadvse odlično. Ker mi je pa že večkrat namignila, da bi rada za izpremembo poizkusila tudi komično vlogo, sem se jo pa "usmilil", in če vprjamete ali ne, dekle nas je prijetno iznenadilo in brez pretiravanja lahko trdim, da bo samo ona vredna trikratne vstopnine. Pozabiti seveda ne smem tudi Mary Rant. Ona je kot ustvarjena za hude in oblastne vloge. Ali se jo že spominjate iz "Vdove Rošlinke" in več drugih igr? Ali ga ni "pihnila"? Well, v logi Polone bo pa prekosila vse dosedanje rekorde. In kdo ne pozna Petra Verderberja? Vsi ste ga občudovali v "Hlapcu Jerneju", "Rdečih rožah" itd. On je neprekosljiv v karakternih vlogah. Tone Česnik je stara korenina na našem odru. Lavorice je odnesel iz "Desetega brata", "Kralja na Betajnovi" in mnogo drugih. Tudi Čiligoja bo predvajal izborna. Njegova žena Mary, dasi tu rojena, je že večkrat z odliko nastopila zlasti v ljubavnih vlogah. Vloga Ivanke je kot nalašč zanjo. Kristina Kirn je sicer nova moč, toda se zadovoljivo razvija.

Vstopnina k igri je v predprodaji 40c, pri blagajni pa 50c. Pevske točke spremlja na piano Agnes Česen. Po igri se vrši prosta zabava in ples, pri katerem sodeluje "Korunov trio". Pričetek igre ob 3. popoldne. Režijo vodi Frank Česen.

Rojaki iz Detroita, Canade in Toleda so prijazno vabljeni, da se udeležijo te sijajne komedije v največjem številu in s tem dajo priznanje in pogum kulturnim delavcem. Komedija vsebuje neprekosljiv humor. Imena igralcev vam pa jamčijo, da bo tudi izborna vprizorjena. Torej na svidenje v nedeljo 15. januarja v Slovenskem delavskem domu.

Za odbor, Frank Česen.

Smo zadovoljni z izidom veselice

Cleveland, Ohio. — Veselica kluba št. 49 JSZ na božični dan je še precej dobro izpadla. Velikega dobička ni, ker ljudstvo nima kaj posebno denarja, vrh tega pa so bila dekleta na zabavi v večini in one itak manj pripravijo. Vsaj tako pravijo moški. Tudi o meni trdijo, da se premoal žrtvujem. Si bom pač moral dati "štrik" okrog vratu in se na ta način žrtvovati.

Torej nekaj prebitka je le in upamo, da ga bo tudi Proletarac deležen. Udeležba je bila taka, da smo bili člani kluba z njo prav zadovoljni. Seve, oglašanje je tudi pomagalo, ker drugače bi ljudje ne vedeli, kaj bo pri nas na božični dan. — Frank Barbič.

Kadar želite kaj oglašati, spomnite se "Proletarca".

Iz zapisnika seje odborov J. S. Z.

dne 14. decembra 1938.

Navzoči: Frank Alesh, Anton Garden, Frank Udovick, Rok Božičnik, Frank Zaitz, Vinko Ločniškar, Angela Zaitz, Louis Beniger, Joseph Drasler in Chas. Pogorelec. Odsotni: Donald J. Lotrich, Joško in Mary Oven, in Justin Zajc.

Za predsednika seje izvoljen Alesh.

Zapisnik prejšnje seje sprejet.

Pisma. — Tajnik Pogorelec prečita pisma iz raznih naselbin glede bodočih datumov za predavanja o razmerah v starem kraju, na katerih bi govoril Frank Zaitz. Ta pisma so iz naselbin Waukegan, Detroit in Springfield.

Sklenjeno, da se aranžno prepusti tajništvu s sodelovanjem urednika.

Tajnik poroča o izidu predavateljske ture, ki jo je pod okriljem Prosvetne matice podvel Frank Zaitz. Izjavlja, da je dobro uspela. Kolekte na shodih za kritje izdatkov so znašale \$137.50 (podroben seznam je bil priobčen v Proletarcu z dne 14. dec.). Vozni stroški predavatelja od vključitvi 18. novembra do vključitvi 4. decembra pa \$30.01, telefon za večje razdalje in poština pa \$1.50, skupaj \$31.51. Na predlog Franka Udoviča sklenjeno, da se poleg omenjene vsote za vozne stroške doda predavatelju za njegove izredne izdatke \$25.00. Njegova redna plača znaša \$30 na teden.

Poročilo tajnika. — Tajnik Pogorelec je v prvem delu svojega poročila govoril o predavateljski turi, ki je omenjena prej, o dohodkih in izdatkih ture, nato pa izjavil, da je ekspektivna lani odložila redni zbor JSZ in Prosvetne matice na leto 1939. Za to je vprašanje bodočega zbora na tej seji najvažnejša točka dnevnega reda.

Prosvetna matica. — Knjige, ki jih je naročila v starem kraju Prosvetna matica, so nam bile obljubljene, da jih prejmemo do 1. nov., ako ne prej. A jih ni bilo, niti pisma, pa smo se upravičeno bali, da so morda nastale težkoc radi sedanjih političnih homatij v Evropi, ko se cenzura ostrvi v vsaki deželi. Te knjige smo končno vendar dobili, in sicer večer pred to sejo. Imenuje se "Spanški testament". Obsega 214 strani, torej jako velika knjiga. O nji se ocenjevali pohvalno izražajo in sem mnenja, da smo res zbrali ne samo dobro, nego tudi časa jako primerno knjigo. Razposlana bo članstvu pridruženih društev na januarske seje, ker decembra vsled omenjenih ovir tega ni bilo mogoče. — Dramskega arhiva Prosvetne matice so se od prejšnje do te seje poslužile sledeče organizacije: št. 21 SNPJ, Pueblo, Colo.; wyomingska federacija SNPJ, Rock Springs; John Rak za pevski zbor "Jugoslavija".

Andrew Lekšan je Prosvetni

Pomagala je dučejo, a je vzlic temu izgnana

Italijanska šidkinja Margherita Sarfatti (na gornji sliki) je bila ena glavnih Mussolinijevih svetovalk, pred

matiči izročil igro "Fejst fant", ki jo je prejel iz starega kraja.

Frank Zaitz poda nekaj vtisov s svojega dvotedenskega potovanja po Pennsilvaniji in Ohio, o katerih bo poročal v Proletarcu.

Vprašanje XII. rednega zbora. — Chas. Pogorelec poudari, kot že prej v svojem poročilu, da moramo na tej seji skleniti glede datuma sklicanja bodočega zbora in drugo kar je zanj potrebno, kakor nam nalagajo pravila. Je za sklicanje zbora bodisi spomladi, ali v poletju leta 1939, še najboljša pa, ako ga skličemo v septembru na delavski praznik.

Garden navaja pomisleke, ker se bo v tej dobi vršilo mnogo slavij 35-letnice SNPJ, pa bi morda težko dobili primeren datum. Vsled tega se naj bi vršil zbor rajše koncem septembra. — Frank Zaitz izvaja, da je najprvo treba ugotoviti, ako naj zbor v letu 1939 sploh skličemo. Možno je, da bo splošni položaj skozi prihodnje leto še zmerom konfuzen in mi bi obdržavali zbor le radi formalnosti. Nekaj drugega je, če bomo naš zbor organizirali za naše aktivnosti in v tem slučaju je umestno, da ga skličemo čimprej. Ločniškar prvi, da z odlaganjem zbora ne bomo koristili stranki in ne naši Zvezli. Če ga bomo le preveč odlagali, ga koncem konca niti sklicati ne bomo mogli. Alesh soglašja z Ločniškarjem. V idu moramo imeti delo naših sodrugov treh desetletij, se zavedati, da smo zdaj v krizi in da je treba razprav in sklepov, da ohranimo in znova gradimo in jačamo kar in kjer moremo. Angela Zaitz priporoča, da se naj zbor skliče prihodno jesen. Toda če hočemo z njim uspeti, je treba med nami več navdušenja in optimizma, kajti če bomo v razpravah in na zboru donasali le duh defitizma, ne smemo niti od drugih pričakovati drugega kakor resigniranost.

Chas. Pogorelec predlaga, da se vrši prihodnji ali dvanajsti redni zbor v jeseni 1939. Podpirano. Garden dodaja k predlogu, da naj bo zbor v soboto in nedeljo 16.-17. septembra. Predlog z dodatkom sprejet s šestimi proti dvema glasovoma.

V razpravi glede sedeža zbora sklenjeno, naj se vpraša kluba in Clevelandu, Milwaukeju, Detroitu in Chicagu, ako so pripravljeni prevzeti aranžno za zbor v svojem mestu, ali pa svestujejo katero drugo namesto svojega.

Zaitz pravi, da ima uredništvo Proletarca v načrtu razpravo o problemih delavskih prosvetnih, političnih in drugih aktivnostih, ki naj bi pomagala, da bodo pojmi do prihodnjega zbora že zadostno razčiščeni in bo s tem članom zbora mogoče sklepati toliko bolj v smislu potrebe in želji našega članstva in misliljenikov.

Chas. Pogorelec je mnenja, da mnogi naši sodrugi napačno tolmačijo svoje delo v društvih, ki da po njegovem mnenju ne koristi ednotam pri pridobivanju članstva, našemu pokretu pa to škoduje zaradi cepljenja moči, ki jih imamo. Drugi ugovarjajo temu nazoru.

Angela Zaitz izraža mnenje, da so se nekateri člani na naših sejah preveč brigali za spore v stranki in z njimi dražili na sejah še druge, namesto da bi se posvetili delu med našim ljudstvom. Garden meni, da je to zmotna trditev.

Urednik Proletarca nato pozove vse, da naj v razpravi vsi sodelujejo — namreč v listu — in Garden želi, da naj bodo vsi, ki se diskuzije v tisku udeležijo, strpni, da bo res prinesla korist. — Konec seje.

Obtrniki le delavci

Obtrniki v Jugoslaviji so sklenili bojevati se za zakon, ki bi dobočeval zavarovanje za pokojnine tudi zanje. S tem so priznali, da so delavci, ki so po izgaranju prav tako odvisni od koga drugega za preživljanje, kakor industrialni proletariat.

Italijanska šidkinja Margherita Sarfatti (na gornji sliki) je bila ena glavnih Mussolinijevih svetovalk, pred

Društvom in Klubom

Za čimboljši gmotni in moralni uspeh
svojih priredb jih oglašajte v

"PROLETARCU"

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

ZASLUŽNI MOŽJE

Zdaj pa nekaj o sebi

FRANK S. TAUCHAR

To je napisano pod vplivom prislovice: "Dobro blago se samo hvali..." Oziroma: "Pometaj najprej pred svojim pragom..."

Ker sem že večkrat pisal o različnih zaslužnih možeh, ne bo več kot prav in dosledno, da vsaj enkrat — in to po svojih naravnih in umetnih zaslugah — tudi sebe od konca do kraja temeljito prehvalim. To pa posebno še zato, ker je baje celo bog sam sebi najprvo brado ustvaril.

Najprvo naj konstatiram, da sem na vsak način in povsem neovrgljivo — "fest deced". S tem pa seveda še ni vse povedano. Vsak oseb bi se namreč lahko sam hvalil; toda tako hvalisanje je treba tudi dokazati, predno kaj šteje v javnosti.

Drugič pa naj pribijem dejstvo, da sem proletarac v popolnem pomenu besede, ker ne posedujem nobenih posvetnih dobrin — in prav raditega tudi moje druge morebitne vrline ne štejejo nič.

In tretjič pa moram priznati, da sam ne vem, kako bi začel, da bi se vse skupaj čim učinkoviteje glasilo. Globoko nekje v lobanji se mi porajajo misli, da bi bilo veliko boljše, če bi bil o vsej tej zadevi lepo tiho. Toda kdo more molčati v blaženih trenutkih, ko mu nevidne sile vdahnejo briljantno idejo za pretirano samohvalisanje? ... Dasi imam zelo močno voljo — posebno ob časih serviranja prostega prigrizka — se kljub temu nisem mogel protiviti notranji sili, ki me je takorekó tiransko gnala spisati to originalno avtobiografijo, iz katere se zrcalijo vse moje svetovne zasluge.

Kdaj sem bil rojen in odkod sem se vzel, vas najbrž ne zanima; zato lahko to zadevo blagohotno preskočimo. Zakaj sem bil rojen — je pa eno izmed najbolj perečih vprašanj v moji zgodovini... Priznam, da vam tudi to ne morem pojasniti. Najbrž se je pripetila kaka nesreča, ki menda nikdar ne počiva, pa sem se znajdel jaz tu. Zdaj ne preostane nič

drugega, kot sprijazniti se s tem dejstvom in tužno gorje potrpežljivo prenašati v kipečem upanju, da bo enkrat že minulo...

Pozneje sem krave pasel, nekaj v šolo hodil in delal razna dela predno sem šel v Ameriko, kjer so se prejšnje razmere, seveda v malo drugačni obliki, nadaljevale skozi dolga leta. Po naključju ali pa po zaslugi drugih sem takoj zašel med propagatorje delavske solidarnosti tako v strokovnih unijah kakor tudi v podpornih in političnih organizacijah, ter s časom postal celo nekoliko aktiven v teh gibanjih. Uspehov nisem nikdar in nikjer želel, ker sem vedno imel to smolo, da sem vtaknil svoj nos v manjšinsko frakcijo...

Se največ "zaslug" sem si stekel v zadnji svetovni vojni, ko sem takorekó zatajil mednarodni socializem s tem, da sem izročil svoje telo v obrambo ameriškega kapitalizma. To so sicer storili tudi mnogi drugi fantje, med njimi sedanji gl. tajnik SNP, ter vrhovni tajnik JSZ — kar pa me seveda niti najmanj ne opravičuje. Oba omenjena tajnika sta bila vsaj toliko doslednejša od mene, da sta "branila domovino" tam kjer je, namreč doma — pri polnih skledah ter v komodnih vojaških barakah in šotorih, medtem ko sem se jaz drznil valjati po blatnih jarkih in zmrzlih poljih ter sem v napol blastnem stanju celo svoja prsa nastavljal nemškim bajnetom v vzhodni Franciji...

Nadalje imam silno grdo napako tudi v tem, da zelo nerad kimam — kar seveda neži tiste duševne pritlikave, ki v svoji nadutosti smatrajo sami sebe za "nekaj več".

Sicer se ne spominjam, vendar pa obstoja možnost, da bi bil morda tu pa tam kdaj kaj malega za kako organizacijo naredil; toda s tem še od daleč nisem zamašil velike vrzeli, ki sem jo povzročil s tem, da sem bil na mesečnici in naročnici na liste vedno odzad. V tem

oziru torej igram vlogo prvovrstnega "friluncarja", kar pri zaslugah vsekar tudi nekaj šteje!

Pred leti sem bil toliko predrzen, ali pa nadut, da sem se vedno oglašal k besedi na naših sejah in shodih, in s tem trpinčil sodruga ter druge udeležence. Zdaj sem se v tem oziru toliko poboljšal, da sem tiho — oziroma se enostavno se ne udeležujem več... To presrečno idejo mi je blagohotno poddelilo par sodruginj na par bivših sejah, ki so se zgražale nad mojo drznostjo vprašati za besedo v tako neprikladnem času, oziroma takrat, ko v očeh "voditeljske elite" ne bi bil smel imeti niti posvetovalnega glasa na važnih zborovanjih. Največji vzrok vsega tega pa je bil nizka stopnja moje žepne odličnosti; kajti zaslužnost in kompetenca se namreč pri nas v veliki meri — po tem kopitu meri...

To je vsa moja zgodovina. Ni dolga, ne bogata in ne vesela. Sicer sem se trudil, da bi si bil sklatil skupaj kaj vidnih zaslug, pa ni šlo; zato moram na tem mestu priznati, da nikakor ne spadam med zaslužne možje.

Edino kar mi v tem žalostnem stanju daje vsaj nekoliko zadoščenja je dejstvo, da mi na svetu približno dve milijardi meni prilično enakih bratov in sester...

Obračun z Barbičem

Cleveland, O. — Naš odgovor Francetu Barbiču na njegov dopis v Prosveti z dne 15. decembra je sicer pozen, ali pozabilo se ni in se ne bo nesramno podkiranje in druge neslanosti v njegovem dopisu.

Da bdo čitatelji bolj na jasnem, hočem zadevo natančno pojasniti. Torej k stvari.

Napis dotičnega Barbičevega dopisa nosi naslov: "Delo za blagor naroda v U. S. A."

Dopis je razdeljen nekako v dva dela. V prvem dopisnik opisuje svoje veliko požrtvovalno delo za blagor SNP in seveda tudi druge neslanosti, hvalisanja in špikanja.

Komentar k prvemu delu prepučam onim, katerih se stvar tiče.

Baviti se hočem tu izjemno v opazkami, katere je on podal v drugem delu, namreč k spominski proslavi Ivana Cankarja ob 20-letnici njegove smrti, katero je priredila Cankarjeva ustanova 11. decembra v Clevelandu. Da bdo čitatelji razumlivi, čemu se gre, podajam tu četrti citat dotičnega dela dopisa, v katerem pravi: "Da se je (program) vlekel kot jara kača." Že s tem izraža svoje zanimanje za kulturne prireditve...

Dalje piše: "Po igri so predstavniki našega — za — blagor — naroda v metropoli imeli svojo napredno narodno mizo, kjer so ponovno reševali naše narodne probleme." Dopisnik seveda ni bil povabljen k narodni — all narodni — mizi. Menda so se bali, da bi se preveč dolgočasili pri reševanju dolgočasnih problemov. On je rajše tam, kjer zabava druge, ali se pa z njimi zabava. Saj zato so pa zabave. Spuščati se v debata z uredniki in upravitelji naših metropolskih listov, bi bilo strašno nesmiselno za navadnega dopisnika. Ti narodni predstavniki bi ga lahko položili v koš, kot delajo z raznimi dopisi. In to bi bil konec njegove kariere. Dopisnik je bil previden in se umaknil od za — blagor — narodne mize."

Toliko o tem infamnem zmačku, kjer dopisnik sam v svojo skledo pljuje. Sedaj pa moja analiza:

Naprvo naj povem, da je bil Barbič najet za godbenika in ker je že šestokrat napadal C. U., bi menda tudi na to slavnost ne prišel če ne zaradi biznisa.

Nadalje naj povem, da tu ni bila nobena miza rezervirana za kakega posameznika ali grupo. Ljudje so se vsedali ka-

mor se je kdo hotel in kjer je bilo prostora.

Naj se tudi še izrazim, da tukaj ne zagovarjam posameznih oseb, ampak celoto. Jaz sem bil delno zaposlen pri blagajni, delno sem pa pomagal nekoliko pri mizah. Imel sem pa vseeno še toliko časa, da sem se ozrl na omizje, nad katerim se Barbič spodtika. Navada je že, da se igralci in igralke, ko pridejo z odra, vselej skupno k mizam, katere se niso zasedene in se pogovarjajo o poteku igre in drugo.

Tako sem tudi tokrat zapazil pri dotični mizi, katero Barbič imenuje "napredno narodno mizo", večnoma osebe, katere so v tej igri igrali, med njimi s. Kristana in njegovo soprogo, katere je prišla iz Michiganana na obisk; poleg nje je sedela znana pevka Mrs. Simčić; videl sem pesnika Ivana Zornama z njegovo hčerko, potem V. Grilla, urednika glasila SSPZ in njegovo soprogo; poleg so bili Medveškovi, Poljšakovi in tudi Ivan Jontez, kateri je ravno prišel iz Chicaga. In bili so še drugi. Kdor je dobil priliko je lahko prisedel kjer je bil prostor. Te prilike tudi Barbiču ni nihče odrekal.

Barbič je pač mislil, da se bode zgodilo njemu kot "führerju". Ko on vstopi se zavpije če že ne Heil pa vsaj živijo Barbič. Pozor! Ker se to ni zgodilo in se je Barbič ozrl po omizju, kjer so sedeli "duhovni generali", katere on seveda s svojo inteligenco ne došeže, se je v njemu oglašil drugi kompleks "inferiority". Korporal Hitler se pri takih prilikah menda umakne v svoje skrivališče v Berchetsgarden. Naš France se je zatekel k harmoniki. Kajti le ona je tisti kulturni instrument, da se kaj zaleže in velja. Menda ima France tako zaupanje vanjo, da ljudem sploh drugega ni potrebno, samo da slišijo harmoniko, le ona nas more pripeljati v socializem in svobodo. Poleg tega se seveda ne sme pozabiti na kričanje pri vsaki priložnosti: Jaz sem socialist. Prečitajte njegove dopise enkrat, dvakrat in pritrudite mi boste, da mož silno trpi na domišljavosti. — Joseph Jauch.

Op. ur. — Ko smo dne 28. dec. prejeli gornji dopis, je urednik J. Jauch pismeno svetoval, da naj svoj odgovor pošlje listu, v katerem je bil Barbičev dopis priobčen. To se je nam zdelo logično in pošteno. J. Jauch odgovarja, da ni član SNP in točnoma tudi naročnik Prosvete ne, zato se ni smatral upravičenim poslati dopis nji. Naše mnenje je, da bi ga bila Prosveta priobčila, seveda, s popravki, če bi se uredniku zdeli potrebni. Urednik Proletarca ni bilo znano, da s. Jauch ni član SNP in ker noče napraviti vtisa, da se s. Jauchu kratki v Proletarcu svoboda izražanja, priobčujemo njegov dopis v tej številki, namesto v prejšnji, za katero je bil poslan.

Op. ur. — Ko smo dne 28. dec. prejeli gornji dopis, je urednik J. Jauch pismeno svetoval, da naj svoj odgovor pošlje listu, v katerem je bil Barbičev dopis priobčen. To se je nam zdelo logično in pošteno. J. Jauch odgovarja, da ni član SNP in točnoma tudi naročnik Prosvete ne, zato se ni smatral upravičenim poslati dopis nji. Naše mnenje je, da bi ga bila Prosveta priobčila, seveda, s popravki, če bi se uredniku zdeli potrebni. Urednik Proletarca ni bilo znano, da s. Jauch ni član SNP in ker noče napraviti vtisa, da se s. Jauchu kratki v Proletarcu svoboda izražanja, priobčujemo njegov dopis v tej številki, namesto v prejšnji, za katero je bil poslan.

Op. ur. — Ko smo dne 28. dec. prejeli gornji dopis, je urednik J. Jauch pismeno svetoval, da naj svoj odgovor pošlje listu, v katerem je bil Barbičev dopis priobčen. To se je nam zdelo logično in pošteno. J. Jauch odgovarja, da ni član SNP in točnoma tudi naročnik Prosvete ne, zato se ni smatral upravičenim poslati dopis nji. Naše mnenje je, da bi ga bila Prosveta priobčila, seveda, s popravki, če bi se uredniku zdeli potrebni. Urednik Proletarca ni bilo znano, da s. Jauch ni član SNP in ker noče napraviti vtisa, da se s. Jauchu kratki v Proletarcu svoboda izražanja, priobčujemo njegov dopis v tej številki, namesto v prejšnji, za katero je bil poslan.

Tura "Zore" v stari kraj postala škandal

Lani je priredil izlet in koncertno turo v stari kraj Hrvatski pevski zbor "Zora" v Chicagu. Stvar se je končala s prepripirom in "narodnim škandalom".

Nadzorni odbor "Zore" ugotavlja, da ima lanski odbor "Zore", ki je vodil izlet, poslovne knjige v skrajnem neredu, ker ni pravilno beležil dohodkov in izdatkov, in je z dohodki manipuliral tako, da obstoje sumnje, da se ni pošteno delovalo. Tako nam v pismu za javnost sporočé sedanji tajnik "Zore" Frank J. Pavelin. V koliko so te trditve resnične, ne vemo. V izletnem odboru "Zore", ki je največji hrvatski pevski zbor v Chicagu in obstoji že 37 let, so bili F. Halaus, L. Till, I. Jakopič, J. Margetić in V. Pavlečić.

Tajnik Pavelin pravi v svoji izjavi, da so si omenjeni posamezniki izplačali vsaki po \$250 (namreč le Jakopič, Pavlečić, Till in Margetić) poleg tega pa so imeli tudi potne

Milwaučane bodo poboljšali

Poročajo, da je slovenski katoliški župnik v Milwaukeeju prepovedal svojim faranom vpisavati svoje otroke v mladinski krožek SNEJ, citati Mladinski list in Prosveto.

Rev. Kazimir Zakrajšek v starem kraju pa meni, da je tudi Jugoslovanski Obzor v Milwaukeeju slab list, ker je veliko pripomogel k pokvarjenosti slovenske naselbine. Nad sto salunov je v naselbini, v katerih se preklinja, kvanta in pijančuje, in ravno toliko beznic imajo Slovenci, konstatira ljubljanski "Izseljeniški Vestnik". Ni čudno, da so v očigled tolikšnega pohujšanja milwauških Slovencev postali koroški Slovenci v Milwaukeeju trdi Nemci in ravno tako večina štajerskih Slovencev. Namreč ne na štajerskem, ampak v Milwaukeeju. (Tako trdi omenjeni list.)

Lokalni župnik je najbrže pregorel v svojem navdušenju in tudi "Izseljeniški Vestnik" zelo pretirava. Vendar pa je v milwauški naselbini res marsikaj napačnega — naprimer to, da je premalo delavna na svetnem polju, kajti včasih je bila. Tudi "beznice" ima, kot vsaka druga, toda so posledica razmer. Ne župnik in ne Kazimirjev list se ne borita protijim. Tudi Salvation Army je skušala odpravljati beznice s pridigami, namesto z odstranjevanjem vzrokov. Kajti le če odstranimo vzroke, bodo izginili. Saj gresta katoliški kot svobodomiselnim Slovencev rajše v dobro restavracijo ali v dostojen salun, kot pa v beznico. A mnogo jih je, ki si vsled razmer in okoliščin dostojnosti ne morejo več privoščiti. Beznice imajo dohodke največ od takih. Čimveč je revnih, zavrženih ljudi, več je beznic med njimi. Lokalni župnik in urednik "Izseljeniškega Vestnika" pamagata takim izgubljenecem z molitvijo, kar nikomur ne pomaga. Zvratači krivdo za "beznice" na socialiste je jako nekrščansko in še bolj pa nepošteno.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Dopisi, ki so jih pisali odposlali v petek ali pa v soboto pred Novim letom, so prišli prepozno za priobčitev v prejšnji številki. Pošta namreč v praznikih ni dostavljala pisem, razen ekspresno poslane. Dopisi, ki so se tikali naznanil za seje in priredbe v prošlem tednu, so morali torej popolnoma izostati, drugi pa so v tej številki.

Barbič piše

Cleveland, O. — Naš detroitški sodrug Anton Jurca išče "izgubljene ovce", ki so nekó pomagale v klubih JSZ. Töne je radoveden, kako je mogoče, da se nekateri ljudje včasih za tako stvar navdušijo, posebno kakor so se navdušili za naš socialistični pokret, potem pa izginejo brez slovesa. Ni jih več, pa tudi ako jih z bakljo iščeš.

Well, sodrug Jurca, veliko jih je, ki so slični "kanadskim vojakom". Pojavljajo se ob Erijskem jezeru v vročih dneih v deževju. Frfotajo na vso moč, se kam zalete in zgrudijo. Morda imate tudi v Detroitu take "kanadske vojsake". Pridejo, postanejo sodrugji, pomagajo nekaj časa in izginejo, kadar vetrovi niso več ugodni. Nekateri so bili vneti zaradi plače. Ko je ni bilo več, so odpadli. Druge so odnese službe, ali biznis, ali zamere, ali kar že.

Pri nas prevladuje zdaj navdušenje za Cankarjevo ustanovo. Če le kdo kaj kritičnega reče, pa se zameri.

Tudi se dogaja, da eden ali drugi vzame pokret kot kako podporno organizacijo. Ker mu nič ne da, ga pusti. Nekateri je odgnala iz gibanja bojazen, da bodo izgubili delo, ali pa upanje, da ga dobe. Marsikateri je pristopil z domišljijo, da bo takoj preobrat ko se on pride zraven. Ali pa je ta jezen na onega, drugi te ne "lajka", tretjemu je kdo kaj zalega rekkel, ali pa se mu ne dopade kred iteg. Pravijo, da lahko odbija ljudi stran tudi ako pišeš preveč dopisov in se premalo žrtvuješ. Veš, Anton Jurca, nismo vsi "dobri". A nekaj jih je. Na primer Nace Zlemberger je bil in ostane sodrug, pa če majne obratujejo ali ne, ampak koliko je takih, ki se drže tako vztrajno principov kot on? Na primer, tudi Jožetov Snojev je malo. Jamravcev pa veliko.

Socialistov je malo zato, ker so redki, ki bi hoteli neprestano delati v smislu socialističnih načel! Treba je agitirati za naše liste, prodajati brošure, oglašati prireditve, poslušati očitke in psovke, se pregovarjati z ljudmi, delati zdaj tu zdaj tam, da te včasih tira iz pokreta tudi če si jeklen. — Frank Barbič.

"Znanje" PRAZNUJE 15-LETNICO

"Znanje", glasilo Prosvjetnog Radničkog Saveza v Americi, praznuje 15-letnico. Svoje glavno slavje je imelo prošio nedeljo v dvorani ČSPS v Chicagu. Govorniki so bili urednik Teodor Cvetkov, Ivan Ivošević in Dušan Basarič.

Cvetkov je pred leti urejeval socialistični tednik "Radničko Stražo" in potem komunističnega "Radnika", dokler ni prišel med prosvjetaši in onodnevni komunisti razkol.

"Znanje" je dne 7. jan. izšlo v jubiljni izdaji na 16 straneh.

Zenske pravice na Nizozemskem

Politične pravice ženske so še skoro povsod po svetu malo uveljavljene. Mnogokje jih sploh nimajo. Zenske na Nizozemskem so dobile volilno pravico pred 20. leti. S pomočjo socialistične stranke je že pri prvih volitvah dobila poslanski mandat sodružica Suza Groeneweg. Odslej so ženske v nizozemskem parlamentu stalno zastopane ne le iz socialističnih vrst, ampak tudi iz drugih strank.

Glas iz Wyominga

Kemmerer, Wyo. — Člani društva št. 267 SNPJ lahko dobe knjigo "Španski testament", katero je nam poslala Prosvetna matica, pri spodaj podpisanim tajniku. Ker je knjiga izredno zanimiva in poučna, je vsak član proščen, da jo po prečitavanju vrne in tako bo šla lahko v roke drugemu članu, ki jo želi čitati.

Slovenski delavci v tej deželi smo dosegli znatno stopnjo baš zato, ker se med nami razširja dobro literaturo, in ker nas bodrta in učita naš Proletarac in naš lasten dnevnik Prosveta. Torej podpirajmo in negujmo svoje ustanove. Delavci imamo dovolj svojih listov, dovolj svojih kulturnih in podpornih društev, zato nam ni treba podpirati drugih ali si celo ustanavljati nove. Jačajmo to kar že imamo in kar ima bodočnost med nami. Proč z zavistjo in s prepri. Če si hočejo delavci izboljšati življenjske razmere, ako smo zato, da uspevajo naše ustanove, tedaj moramo dalje po začetni poti SKUPNO. Onim, ki danes ustanavljajo nove stranke in kujejo razdore, so delavci deveta briga. Le v resni skupnosti je naša moč. Torej jačajmo to, kar smo si v teku let s trudom zgradili, kajti če ne, se lahko pripeti, da vse izgubimo. To je, kar naši protivniki tudi žele, zato jim ne verjemite, če pridejo pred vas v ovčjih oblačilih. Držimo se pregovora, da ni vse zlato, kar se svetli.

Anton Tratnik, box 161, Diamondville, Wyo.

Bodoča predavanja in diskuzije v klubu št. 1 JSZ

Chicago. — Prihodnja redna seja kluba št. 1 JSZ bo v petek 27. januarja. Po končanem dnevnem redu bo Frank Zaitz predaval o miselnosti in delu naših rojakov v Pennsylvaniji in v drugih krajih, katere je obiskal. Kaj mislijo o našem gibanju? Kako žive? Koga kritizirajo?

Drugo predavanje bo še posebno važno z mednarodnega vidika. Predmet: "Delavstvo in židovsko vprašanje". Začetni referat k temu predmetu poda Anton Garden.

O nadaljnjih predmetih predavanj in diskuzij bo poročano v "Proletarcu". — P. O.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill. Tel. Crawford 1382. Pristna in okusna domača jedila. Cene zmerne. Postrežba točna.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEBNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK "PROSVETA" Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00. Ustanovljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co. 1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL. Tel. Lincoln 4700 PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

boste imeli, ker ga boste prihranili s kuho na Modernem avtomatičnem električnem štedilniku

Radajte se s svojo družino. Naj električni štedilnik dela za vas! Vse, od mesa do prikuhe bo pripravljeno za časa vaše odsotnosti. Pristavili boste jedila v štedilnik, naravnal kontrolnik in ko se vrnete bodo vaša jedila kuhana. Približni stroški za uporabo elektrike pri kuhi za povprečno čikaško družino so od \$2 do \$2.50 mesečno, v mnogih slučajih še manj. Vprašajte za naše liberatne nakupne pogoje! Ogledajte si te moderne avtomatične električne štedilnike, v trgovinah s električnimi potrebčinami, z železarno, pohištvo in v departmentnih trgovinah in v naših izložbah. COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Os Rim-Berlin intrigira v nove vojne zapletljaje

(Nadaljevanje s 1. strani.)
zo z Rusijo, a posedujoči tega
nočejo, ker jih je groza pred
razlastitvijo. Torej rajše s Hil-
lerjem!
V Jugoslaviji je ogromno po-
sestvo, ki se imenuje Belje. Do
razpada Avstro-Ogrske je bilo
lastnina Habsburžanov. Tu so
se te dni zbrali razni državni-
ki na "lov". Povabil jih je Stoj-
adinović, kajpada zaradi "za-
bave". Vmes pa bodo govorili
o mejah, a pripravah na vojne
in o vojnih zvezah ter se vse
sorte take reči, s kakršnimi se
navadni "jagri" nič ne ukvar-
jajo.

Ciano eden izmed "lovcev"
V družbi "lovcev" v gozdo-
vih veleposestva Belje, katere-
ga je nekoč v taktak se demo-
kratečni Jugoslaviji upravljal
pokojni Anton Kristan, bo ita-
lijanski vnanji minister Galeaz-
zo Ciano, Hitlerjev zastopnik
feldmaršal Hermann Goering
in zastopniki madžarske vlade.
Torej je to resničen lov —
toda ne na divjačino, nego na
interese prebivalstva Jugosla-
vije, Madžarske, Rumunije in
drugih prizadetih dežel v kor-
ist italijanskega in nemškega
imperializma.

Priloge v Rusiji
Sovjetska Unija pazi na vse
te lovec in se pripravljala na ne-
izbežno. Začela je registrirati
vse Nemce, katerih je v svojih
industrijskih ekspanzijah upo-
sila na tisoče v zadnjih dvaj-
setih letih. Pošteni morajo tre-
peti zaradi špijonov in sabotaž-
nikov, ki so med njimi, dasi
jim je za njihovo delo sovjet-
ska Unija dobro plačevala.
Vlada v Moskvi se zaveda, da
sta jo Hitler in Mussolini vsled
kapitulacije Chamberlaina in
Daladierja skoro čisto izolira-
la in se mora zanašati v bodoče
le sama nase. Zato bi rada ure-
dila pravočasno svojo notra-
njost, predvsem svojo produk-
cijo, kar pa je v tako kratki do-
bi skrajno težavna naloga. Hit-

Tudi kralju je težko samemu biti

Belgijski kralj je star že 37 let.
Svojo prvo ženo, švedsko princeso

Astrid, je izgubil, ko se je s svojim
avtom zaletel v drevo. Bila je na me-
stu mrtva. Tega je zdaj bližu štiri
leta. Mladega kralja šenjo znova vse-
kritem. Na vrhovi eliki je grška prin-
cesa Irena, katera je baje kraljico
vdovec jako všeč in če ne pride vmes
kaj zaprek, postane ona v kratkem
nova belgijska kraljica.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska
knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU
2301 S. Lawndale Ave., Chicago

PROGRESIVCI V NEGOTOVOSTI

Kaj stare do prihodnje volilne kampanje progresivci, med njimi ne-
yorški šupan La Guardia (na desni na gorajni sliki), senator Norris iz Ne-
braske (slika na levi) in mnogi drugi. John L. Lewis je še izjavil, da je on
za nadaljevanje stare "delavske" politične taktike, to je, podpirati "pri-
jatelje" delavcev v demokratični in republikanski stranki, in "kaznovati"
"ovražniške delavce" v njima. Ta taktika se ni ohnesla Comperu, ne Greenu,
in še ne bo Lewisu. A progresivci niso še dovolj progresivni, da bi to re-
snično priznali, zato cincajo in končno sklenejo, da naj ostane vse "po starem".

V minulem letu smo bili pri-
zadeti tudi v društvi, ne samo
na polju naših aktivnosti, va-
led izgub, ki nam jih je povz-
ročila smrtna kosa. Posebno
prizadejo je bilo društvo št. 88
SNPJ. Smrt nam je pobrala se-
dem zvestih članov in članice.
Kakor je rekel "Proletarac" na
prvi strani v prejšnji številki—
mnogi izmed teh so nenado-
mestljivi... Izmed teh pokoj-
nikov so bili štirje člani tudi
kluba št. 175 JSZ. Prvi, ki smo
ga izgubili, je bil Mihael Jer-
mala. Bil je več let tajnik dru-
štva št. 88 SNPJ in pred svojo
smrtjo tajnik Samostojnega
društva v Moon Runu. Bil je
delaven na dramskem polju in
sploh povsod, kjer je bil v stá-
nju pomagati dobri delavski
stvari.

Velika izguba je nas zadela,
ko je preminula sodružica
Frances Cuk. Vedno je poma-
gala na prireditvah društva in
kluba. Bila je izborna družab-
nica in vsako nji določeno delo
je izvršila z gotovostjo, ki sa-
mo na sebi vzbuja zaupanje.
Njo je poznalo veliko ljudi, a
tudi mnogi čitatelji se je še la-
hko spominjajo, saj je bilo nje-
no ime zaradi njenih aktivnosti
velikokrat omenjeno v listih.
Prav tako izguba je nas do-
letela, ko je preminul John
Cuk. Bil je aktiven na društve-
nih in klubovih prireditvah, po-
magal na dramskem polju in
kjer je sploh mogel. Dalje pre-
minuli sodrug Jacob Skerl, taj-
nik samostojnega društva v
Moon Runu. Svoječasno je pre-
cej pisal o delavskem gibanju.
Pogrešamo ga. Pomagal je rad
kjerkoli je to smatral potreb-
nim. Nedavno je nam smrt vz-
el s. A. Jerama. Pred leti je

PREDSEDNIK V BOJU Z VEČINO KONGRESA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

res niso v nikaki nevarnosti
pred napadom. Oboroževanje,
kakršnega propagira, je torej
ne obrambnega, ampak zgolj
agresivnega značaja. Morda bi
Roosevelt, ako bi imel za sabo
vsaj večino svoje stranke, upo-
rabil oboroženo silo svoje de-
žele za ukrotitev Mussolinija
in Hitlerja. To lahko mogočno
velesila, kot so Zed. države,
izvrši tudi brez vojne, kakor
tudi Hitler osvaja in podjarm-
lja dežele in narode — brez
vojne. Toda kdo bo prihodnji
predsednik Zed. držav? Mogo-
če Garner, ali kak drug reak-
cionar, ki bi oboroženo silo te
dežele rajše uporabil v pomoč
Hitlerju in Mussoliniju, kakor
za obrambo LJUDSKIH intere-
sov. Rajše v pomoč japonske-
mu imperializmu, kakor SO-
VJETSKI UNIJI. — Igra z o-
boroževanjem je torej nož, ki
reže na obe strani.

Pacificizem, to je, absolutno
nasprotovanje oboroževanju,
je v današnji dobi fiasco. Zed.
države se bodo oboroževale,
kakor se vse druge dežele. A le
od ameriškega ljudstva je od-
visno, komu v korist bo to o-
boroževanje: ali njemu (Ljud-
stvu), ali reakciji (fašizmu)!

tudi od deloval v Moon Runu.
in zdaj v Burgettstownu. Vse,
kar so ti ljudje storili, bo zapi-
sano v spominu med nami in v
zapisnikih naših organizacij.
A izgubili smo tudi več dru-
gih, ki so veliko delali in jih
pogrešamo. Med njimi so pri-
nas Mary Semela, Anton Uran-
kar in John Pintar.
Vsem tem časten spomin!
Klub št. 175 JSZ bo tudi v
tem letu imel svoje seje vsako
drugo nedeljo v mesecu, in to
po seji društva št. 88 SNPJ.
Jacob Ambrozich.

Se o pokojnem sodrugu Antonju Jeramu

W. Aliquippa, Pa. — Dne 6.
decembra me je s. Antončič ob-
vestil, da je v Burgettstownu
preminul naš agilni rojak so-
drug Anton Jeram. Strla ga je
pljučnica. Šli smo na njegov
dom še isti večer z družino Mi-
ke Zakrjaska ml. in z Antonijo
ter Andrejem Antončičem.
Mrtvaški oder, na katerem je
ležal, je bil obkrožen z nebroj
cveticami. Soprogi pokojnika,
njegovim sinovom in hčeram
smo izrekli iskreno sožalje,
kajti z njim so izgubili ona lju-
bečega druga in otroci vzor
očeta.

Pokojni Jeram je bil aktiven
društvenik in zvest sodrug. Vse
svoje moči, kar jih je imel v
prostem času na razpolago, je
dal v korist delavskega giba-
nja. Agitiral je za razne naše
ustanove kot malekdo. Videli
smo ga na vsakem našem kon-
ferenčnem zborovanju. Zad-
njič smo ga videli na zborova-
nju klubov JSZ in draštev Pro-
svetne matice 11. septembra v
Presto Parku. Bil je vesel in
zdrav, razpoložen za šale in za
resne pomenke.

Pokojni Jeram je vodil v
Burgettstownu klub JSZ. Kdo
mu bo namestnik? Kdo izvrše-
val agitacijsko delo za Prole-
tarca, Majski Glas, naš kole-
dar itd., kakor ga je on? Klub
nikakor ne sme opešati. O tem
sem govoril z našim známim so-
drugom Frank Lavričem, ki
ima v svoji naselbini urade v
društvu, v domu in pomaga na
društvenem in delavskem po-
lju kolikor more. O izgubi, ki
je nas doletela z Jeramom, sem
govoril tudi z nekaterimi dru-
gimi. Obljubili so, da bodo nje-
govo delo nadaljevali. Posebno
mi je to zagotovil Fr. Lavrič.
To od napredne naselbine Bur-
gettstown pričakujemo ne le
jaz ampak vsi, ki jo poznamo
in vemo, da kjer je volja, delo
ne bo zaostalo.
Geo. Smrekar.

Družabni klub Slovenski center vabi na letno sejo

Chicago: — Družabni klub
Slovenski center je organizaci-
ja družabnega značaja. Ima
nad sto članov. Članarina je \$1
na leto. Člani so upravičeni za-
hajati v svoj lokal v Sloven-
skem delavskem centru, v knji-
žnico in čitalnico kluba št. 1,
si izposojevati knjige iz nje, in
do balinjske, ki ga ima družab-
ni klub na vrtu Slovenskega

delavskega centra. Veliko čla-
nov se ga poslužuje skozi vse
poletne mesece.
Letna seja Družabnega kluba
Slovenski center bo v soboto
14. januarja na 2301 S. Lawn-
dale Ave. Po seji bo zabava.
Na dnevnem redu bodo poročila
odbornikov in volitve urad-
nikov za tekoče leto. Vsi člani
so vabljeni, da se te seje in za-
bave, ki bo prosta, gotovo ude-
ležijo.

Občni zbor Jugoslovanske delavske tiskovne družbe

Chicago: — Na seji upravnega
odбора Proletarca je bilo
sklenjeno, da se bo občni zbor
Jugoslovanske delavske tiskov-
ne družbe višil v sredo 22. fe-
bruarja.

Furlanovi filmi

V soboto 7. jan. je v wauke-
ganskem Slov. nar. domu pred-
vajal svoje filme, ki jih je snel
v raznih krajih Evrope, dr. An-
drew Furlan. Znaten del je bil
zanimiv posebno za Vrhničane,
ker jim je predstavljal precej
njihovih sorodnikov, Hrvatov
pa je bila vsed velika parada v
Zagrebu, prirejena v čast nji-
hovemu vodju Mačku.

Zanimivi so v filmu mnogi
drugi prizori iz Slovenije, Ita-
lije in Česke. Film bi napravil
ugodnejši vtis, če se bi ga
skrajšalo, da bi ostali v njemu
le boljši deli.

V dvorani je bilo okrog ti-
soč ljudi, med njimi poleg Slo-
vencev zelo veliko Hrvatov in
Čehov, ker je bila predstava
oglašana tudi med njimi.

Presojanje dogodkov doma in po svetu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

od njih, kajti s takimi resolu-
cijami se ne prikupijo ne Hil-
lerju, ne antisemitom v Zed.
državah. Za svobodo in demo-
kracijo se lahko bore ne da bi
se radi tega odedali v haljo
protikomunistične gonje.

Sirijski v Damasku so 8. jan.
priredili veliko demonstracijo
proti Franciji. Zahtevajo, da
vlada v Parizu opusti svoje va-
ruštvo nad njimi. Pravijo, da
so sami sposobni vladati same-
ga sebe. Je verjetno. Ampak
Franciji ni zaradi Sirijscev, pač
pa za strategično lego njihove
zemlje. Če jo prepusti Pariz
domaćinom, morda si jo vzame
pod svoje varstvo Mussolini.
Kdo sploh porajta za Sirijsce,
za etiopske rodove, Arabce ali
Kitajce? Za strategičnost, na-
ravna bogastva in trge se gre,
ne za rodove in njihovo svobodo.

Unija avtnih delavcev bo še
dolgo v nepriklakah. Krivi so
onji, ki izrabljajo sovraštvo do
komunistov, kjer jih sploh ni,
in pa komunisti, kjer so, ker
mislijo, da si iz tega lahko ku-
jejo kapital za svojo stranko.
Koncem konca pa bo le unija
trpela izgube, ako se prizadeji,
kar je iskrenih, prej ne izpa-
metujejo.

Ameriška liga za demokra-
cijo in mir na svojem sedanjem
zborovanju v Washingtonu ni
mogla izjaviti toliko dramatič-
nosti kakor lani v Pittsburghu.
Njen bivši dolgoletni predsed-
nik J. B. Matthews ji je škodo-
val s svojo knjigo, v kateri trdi,
da je bil ves čas pod krinko
"Ameriške lige za demokracijo
in proti fašizmu" agent komu-
nistične stranke in delal po
njenih navodilih, ob enem pa
moral trditi, da ni komunist.
Še celo tajnik notranjih zadev
Leckes si je nakopal nekoliko
smole, ker je moral preklicati
obljubo, da bo govoril na zboru.
Bilo bi pametnejše, če se bi
komunisti odprto udeleževali
in ne tajili svoje pripadnosti.
Dokler je bila socialistična
stranka močna, je bila zastop-
pana v vseh unijah in drugih
delavskih organizacijah in no-
ben njen član ni tajil včlanjen-
ja v socialistični stranki. Bil
so sposobni, ker so naglašali
svoje prepričanje ne samo kjer
je bilo to popularno, ampak tu-
di tam, kjer jim ni tega nihče
aplavdiral.

Če hoče kdo sam biti hlapec,
mu ni zameriti, druge tlačiti v
hlapčevstvo je pa podlost, ka-
tere ni nikomur treba prena-
šati.

VČASIH JE LUSTNO BLO...

Piše Špela Potovčen

Snoč me spet Klukc pelov
ustarijo; o mje ulik povejdoj
kok se majo lde posvejt. K sva
se tku na šerok pogovarjava,
mje djav, deb red vidu, čeb an-
kat mdva šva h fotografu in an-
pičar vzeva: "Toj dobra misu,"
smi zadovoln n perjazn paki-
mava.
Koj sm začeva štedirat, kok
te morm naprav, dem bel zal
zdelava. Sej veste, kakšne
smo ženske. Na kontrafec morm
bet lejpa, čeprov poj cev tedn
sam zeje. N tku i blu hmal
use poštiman za ta moj pose-
bu dan. Po noč sm se dvakrat
zbdiva, ket utrok k Miklavža
čaka, pa sm pogledova, čej vos
mój gvant perštiman. Nu, na-
zadnje sej vonder pardu dan,
n dóna sva se dala udart na ti-
sto plato — n sm šur, da bo
zlo lep pičar.

Potavejém vam bom povejo-
va, kok sm bva napravlena. Na
glav sm jést imeva uliko rato,
ket smo jeh nosile včas ustarm
kraj, ne pa tisto mejnho rejč
kjo punee zdej v Amerik na-
nov nosjo. Ublekva sm tadougo
kiklo, mpa an ziper žeket, k
ma na usak stran an velk tošl.
Uteh tošlnih imam ponavad
kašn lunč mpa notis bukuce, u
ktere pišem svoje storje med-
tem k hodm ke posvejt. U an-
mu tošlnu imam tud ruž n pov-
der paf, da se ennal poflisam
keder kakšnga srečam... Samu
čevle sm obuva tastare,
kme tanov preveč tešijo. Tas-
tar čevl so dvanajste numare
n že dober obnošen, tanov so
pa samu devet n teše k sam zlo-
di. Človk more tud na komfort-
nost nekej dat, čeprov lepota
enmal trpi. Oh! na vejste, ko-
ku me še dons bole kurje oče-
sa, ksm šva u zbotu na ples u
tanovh čevlh. Mislm, da se ja
na bo vidl na pičarju, kok ulik
so čevl, ksm noge naleš enmav
noter pod stov potegniva.

Ksm bva tku povorn n
pravljena, sm se še stegniva ke
v kot po mójto tardečo marelo,
n sm jo dava podpasho. U an
aržet sm utekiva mój notis
bukuce n an par plajbesov, u
tadrajga pa ruž n povder paf,
da se lohk namažem keder
čem, n tud use hiter zapisem,
če seb slučajn rejs kej novga
zgodl. N "zgodl!" — is de rajt
vord! Tok fona nism že dojt
imeva. Še Klukc se mje dons

TISKOVNI FOND PROLETARCA

- I. IZKAZ.
- Clarendon Hills, Ill. — Joško Oven \$5; Jos Koshak \$1, skupaj \$6.00.
- Collinwood, O. — Frank Barbič \$1.00.
- Imperial, Pa. — Frank Augustin \$1.00.
- Springfield, Ill. — Klub št. 47 JSZ \$3.00.
- Cleveland, O. — St. 748 SNPJ \$2.
- Chicago, Ill. — Po \$1: Filip Godina in Chas. Pogorelec; Frances Vreček \$0c, skupaj \$2.30.
- Cicero, Ill. — Kristina Turpin \$2.
- Detroit, Mich. — Po \$1: John Berling, Math Klarich, Joč Černe in Jos. in Anna Klarich; po \$0c: Rudolf Potočnik, Frank Krese, Joseph Lapp, Julia Menton in Peter Benedict; Janko Zornik \$5c; Katherine Kraimn \$5c, skupaj \$7.10. (Nabral in poslal Jos. Klarich.)
- Waukegan, Ill. — Marion Spaenpan \$0c; po \$5c: M. Lukančič, F. Klavžič, F. Leskovec, J. Miller, M. Mihevc, M. Babnik, M. Krzich, K. Kutzler, J. Bartel, R. Meseč in A. Bezek; M. Nagode \$0c; po \$0c: A. Petkovšek, J. Lesnak, U. Debevec, M. Novak; Neimenovana \$c, skupaj \$3.90. (Poslala Antonia Bezek.)
- Reading, Pa. — St. 606 SNPJ \$2; nabrano med člani \$1.85, skupaj \$3.85. (Poslal Anton Matjašič.)
- Skupaj v tem izkazu \$31.21.
- Popravek. V novemberskih (1938) izkazu je bila pomotoma izpuščena vsota \$5.00, ki jo je pripelval klub št. 47 JSZ, Springfield, Ill. Skupna vsota nabrana do konca decembra na poseben apel društvom in klubom je bila \$533.29. Naj sodrugi v Springfieldu: oprostite tej neljubi pomoti. — Upravništvo.

mal bel dapadu k ponavad.
S Klukcam sva zavela — na ist
po dvandvajstmit štrit, p k sva
tku že par majl švedrala kedol
po čermakov pot, sva nazadne
vonderle paršla do anga ta-
pravga fotografa. K sva peršva
noter u tist študijo, i že dva pa-
ra zalublencov čakal za udart
kontrafe, al pičar, ket pravjo
te reč po ameriščk.
Kej fotograf tam akul maš-
ne nekej fiksov n zmeraj glavo
pod ano rjuho utekovo, sva
ndva s Klukcam perševa h
tadrujgm, kso igg, glih nekej
prov zaupn pogovarjal.

"Pa sta rejs naumna, če se
gresta v cerku poročt!" i djav
an žénin tadrujgm. "Le pam-
meč. Za kuga b plačovo celga
zljodja za tiste zvite fašške kon-
dovite, k za par tolarjev glih
tistu dobč na vsakjm kort."
"Ja, paj bel zagvišn narjen
per fajmoštru," i tadrujg ugo-
varjav.

"Hudiča i bel zagvišn!" i ta-
paru že skor enmav jez n zaup-
pov. "Na kort i narbel zašur n
narbel uradn; fajmošter ma
rejs pravico za poročt, n to tud
lohk nardi, pa more downtown
sporočt, da povorn zapisijo u
zakonske bukve, predn use za
šur derži. Mpa kort i tud ulik
cnej! Fajmoštru morm dat ta-
narman an cvančkar, pa bo še
gerdu glejdu; na kort pa sam
dva copaka — n učas mende še
oko zastojn narde. Zavol mène
nared kar čes; al jést t povejm,
deb šov raj na koruzo žvet ket
pa deb za tist neč tojk plač-
vov!"

"Kdo neč? Kugaj neč? Kak-
šn neč?" i začeva precej hiter
n glasno govtar negova nevs-
sta. Mož b' gvišn še u zadrego
paršu, čeb nabiv glih takat
fotograf djav, dej redi za biz-
mus.
Ah! to smó se use lpu deržat,
k smo kontrafec jemal...
Kej blu use fertik, so šli un
štirje h mirovnmu sodniku,
mdva s Klukcam pa domu. Ube
nevst sta misln, da sm tud jést
nevstva, pa sm djava, da za
ankat še ne. Za gune se mje
zdel pametn, da so šli vse štir-
je na kort za poroko; n so stem
peršparal usak za an gvant...
Km dohiva mój pičar, pose-
bn če bo lep, gam tud vam po-
kazava. Če se bjo pa čevl pre-
več vidl — gam pa u vejstbes-
ket vargla!

Sm že enmav pozabiva, paj
bol pozn k nkol:
Vesejlu lejtu vam vošm!
Ako knjig Cankarjeve dra-
žbe še nimate, naročite si jih!

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND
SURGEON
OFFICE HOURS:
2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily
At 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by
appointments only
Residence Tel. Crawford 8440
If no answer — Call
Austin 8700

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 1475
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu,
Cicero in Berwynu.
Parkview Laundry Co.
FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika
Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno
Telefon: CANAL 7172—7173
1727-1731 W. 21st Street CHICAGO, ILL.

Lift The Embargo On Spain—NOW!

Now—right NOW!—when the forces of fascism are starting a new drive which may crush democracy in Spain and make the Spanish peninsula a part of Italy and Germany, is the time for the United States to take action which will make possible the shipment of American munitions to the Spanish government forces.

America should do that—NOW—or forever hold its peace and speak no more to boast of its love of democracy and its opposition to dictatorship!

If we desire to preserve human liberty in the world we shall have to do more than snub Adolf Hitler. Dictators don't fear words.

Now is the time for all real democrats to demand that the Spanish embargo be lifted.

And now is the time to state plainly that the only reason why the Spanish government has been denied American goods for so long is because the class interest of America's economic royalists has made them sympathetic to the fascist cause. That is how the ruling capitalist class reacts all over the world.

Now is the time for democratic individuals and organizations in America to employ such democratic methods as are at hand to press for an end of the embargo on Loyalist Spain. To write or telegraph to their representatives in Congress, to the Secretary of State and to President Roosevelt demanding that the markets of America be opened to the democratic cause in Spain. Here is a job for all of us; and especially for every labor organization in the nation.

—Reading Labor Advocate.

Tom Mooney Receives Pardon After 22 Years in San Quentin

Climax to Long Fight by Labor Throughout U. S.

Thomas J. Mooney, 56, was pardoned Saturday by Gov. Culbert L. Olson, newly seated liberal Democratic governor of California. The pardon climaxes a 22-year fight for Mooney's freedom waged by union labor and liberal forces throughout the world.

Twenty-two years after receiving his death sentence, which was later commuted to life imprisonment, for San Francisco's 1916 Preparedness day bombing, Mooney is a free man and reactionary forces in California who framed him are looking for a hole in which to hide.

Union, labor and progressive forces who fought for Mooney's freedom won their greatest and most decisive victory in the past 20 years.

Upon learning of Mooney's release, the Yugoslav Socialist Federation sent him the following telegram:

Tom Mooney
c. o. Tom Mooney Molder's Defense Committee
Box 1475
San Francisco, Calif.

Congratulations on your release, brother Mooney! Now that you are free, we trust that you will use your best influence to help unify the Labor and Socialist movements.

Jugoslav Socialist Federation
Chas. Pogorelec, Executive Sec'y

New York Socialists Vote to Enter American Labor Party

Members of the Socialist Party in New York State have decided, through a referendum taken recently, that members of the state party may enter the American Labor Party as individuals.

The action has been approved by the National Executive Committee of the Socialist Party.

Will Continue Education
In making public the decision, the State Executive Committee declared:

"We are convinced that Socialists can make a genuine contribution to labor party development in this state. We consider the American Labor Party as the electoral expression of the working class in New York. It is imperative that the strength of this Party be increased. Socialists will dedicate themselves to that end, seeking to contribute to the labor party's vitality as a political force."

The entry of Socialists in the A. L. P. in no way means the dissolution of the Socialist Party as has been implied by opponents. Socialist Party organization and activity will continue and increase with few changes, New York Socialists assuming the same relationship to the A. L. P. as Wisconsin Socialists have had with the Wisconsin Farmer-Labor Progressive Federation for the last three years.

IN WAR-TORN SPAIN

Christmas brought no cheer to the suffering in Spain as the rebels, ordered by Mussolini to make some quick gains in order to give him bargaining power in his forthcoming conference with Chamberlain, opened up with a mad drive against the invincible loyalist-held lines.

Franco's "big push," in its fifth week and at a big sacrifice of men, is getting him nowhere.

The sympathy of the American people is overwhelmingly with the Spanish government, the Gallup poll has shown.

Today 76% of all Americans favor the Loyalists compared to 65% two years ago.

With over three-fourths of all the people in favor of the Loyalists it should be an easy matter with the proper sort of campaign to have the embargo on Spain lifted, and lifted now, when the Spanish government needs material help most.

SUPREME COURT RULES NEGRO CAN ATTEND SCHOOL

An important victory for the civil rights of Negroes was scored recently with the U. S. Supreme Court decision granting equality in educational privileges to white and Negro law students. The court ruled that the University of Missouri Law School must admit Lloyd L. Gaines, St. Louis Negro, as a student. The American Civil Liberties Union submitted a brief amicus curiae in behalf of Gaines.

In compelling Negro law students to attend schools outside the state, Missouri had violated the equal rights provision of the Constitution, declared Chief Justice Hughes in delivering the majority opinion. Under the Missouri statute, the tuition of Negro law students were to be paid at universities in adjacent states, until a law school for Negroes was developed in the state.

Do little things now; so that big things come to thee by and by as things do be done. — *Faerie Proverb.*

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

About Our New Year's Eve Party

We would be unduly stretching the point if we stated that the SNPJ Hall was jammed on New Year's Eve; but, it can be said with justification that the attendance was up to former years. The crowd, a gay and jolly one, spared no effort in "going to town" and the celebrating, both plain and fancy, lasted into the wee wee hours of the morning.

A sizeable sum will be realized for the Sustaining Fund of Proletarec for which this affair was sponsored.

To all who served on the various committees, worked at the hall, to our patrons, and to all others who gave their willing cooperation, we say, "Thank you."

34th Year

With the first issue of 1939 Proletarec begins its 34th year of publication. Throughout all this period it has appeared regularly and uninterruptedly, a record to which very few labor publications can lay claim.

We feel proud of this record, a shining monument to the work of our loyal comrades throughout the country and to those who have passed on to the great beyond.

Educational Bureau Literature Distributed

Member-organizations of the JSF Educational Bureau will distribute among their members this month their allotment of literature received from the Bureau.

The Educational Bureau's selection for this year is one which is certain to meet with the approval of all who will read it.

A war chronicle by Arthur Koestler, who knows the bestiality of the war raging in Spain, from his own personal experience, "Spanski testament" takes you through the bombed-out cities of Spain and into the Loyalist trenches. It contains 214 pages of day-by-day life in Spanish trenches and the ghastly grotesque business of war.

Fascist brutality and bestiality stands condemned among peace-loving people in every country of the world. Arthur Koestler's book is a case against fascism.

Organizations who have affiliated with the Bureau during the past year will also receive the literature sent to affiliates last year.

English-speaking organizations will be accommodated shortly with appropriate literature.

Anton Zornik writes—

Send me 25 more copies of the American Family Almanac. This makes a grand total of 225 copies for comrade Zornik, a remarkable and outstanding achievement which, for one individual, stands unchallenged among our comrades selling the Almanac.

Anton covers a number of cities lying within the immediate vicinity of his home town, Herminie, Pennsylvania.

Others Too

Over in Johnstown, Pennsylvania, comrades John Rak and John Langerhove have left no stone unturned in their efforts to get the Almanac circulated as widely as possible.

Their total sales, up to the present time, amounts to 80 copies. Johnstown is very hilly country and real tuff sledding in the wintertime but that isn't stopping the comrades there any.

From Canton Ohio

Henry Garbee, Jr., writes: "I am enclosing a money-order for \$2.50 for a half-year subscription to Proletarec and one copy of the American Family Almanac."

Henry is secretary of lodge 733, SNPJ, in Canton, Ohio.

Undoubtedly there are potentialities for more orders among your members, Henry. We'll be only too glad to furnish you with more copies.

SLC Social Club Meeting

The annual meeting of the Slovene Labor Center Social Club is scheduled for Saturday, January 14, at the Slovene Labor Center.

There will be, in addition to routine business, election of officers for the new year. This is also your opportunity to renew membership for the new year. Members of the Club pay \$1 dues per year which entitles them to the use of the Club room, and in the summer time, of course, the ballina courts. The Club at present has a membership of about 200.

It is very important that every member attends this meeting.

Sustaining Fund Campaign Successful

With donations coming in daily the Proletarec Sustaining Fund Campaign has to date raised \$564.50, thereby considerably relieving pressing financial obligations.

Comrades and organizations who were contacted in the beginning of the campaign and have not responded yet, are asked to partake in this campaign for the continuance of the only Slovene labor publication circulated among Yugoslavs in America, with

personal donations or through collection made among their organization's membership. No amount is too small or too large.

More Almanacs to be Sold

There are still a few hundred copies of the American Family Almanac in our stock room which absolutely must be sold.

It would be an unforgivable crime to leave laying on the shelves a publication with as much valuable and worthwhile reading material between its covers as the American Family Almanac.

There are many more potential customers in your neighborhood who have not purchased a copy merely because no one asked them to. Make another trip around some evening to these customers.

Land Of Liberty

By THEODORE IRWIN

Muzzling a Nation's Press

The general strike in France, presenting the spectacle of ironhanded censorship clamped down upon the entire press of a democratic nation, gives us a preview of what can happen here. With American correspondents swallowing the one-sided version of the events handed out by the French government, it'll take some time before the average American newspaper reader gets an inkling of how the strike actually went over.

In England, that other so-called democracy, the tendency toward gagging of newspapers is growing in increasing strides. There, the method is to "request" publishers to hold back facts considered unfavorable to the Conservative government. It started back in 1935, during the crisis over Ethiopia, when the public never heard of the British fleet's concentration in the Mediterranean. A year later the news columns were closed to la affaire Simpson. Last fall the British Board of Censors either banned or cut American newsreels dealing with the Czech crisis. More recently it has been revealed that the British government got the American ambassador to help suppress a Paramount newsreel in which prominent Englishmen protested against the rape of Czechoslovakia.

No wonder labor and liberal forces in England are squirming, sore at a situation which enables us, on the other side of the Atlantic, to be better informed about what's going on in England and Europe than the British themselves. Resentment has led to action, and recently representatives of 7,000 newspapermen met in London with the National Council of Civil Liberties to denounce the peacetime application of the Official Secrets Act to curtailing the freedom of the press.

Here in the United States, with our reactionary press lords — and particularly if and when we get another Hoover or worse in the White House — a blanket censorship would await only the right occasion. The one huge ounce of prevention lies in the building up of a sound independent labor press, defiant of a Tory government's "request" to suppress vital news.

Chicago Hearst Papers Lose 165,000 Readers As Strike Continues

William Randolph Hearst's two Chicago papers are in bad as the strike of 600 members of the Chicago Newspaper Guild goes into its fifth week. Circulation is off 165,000, and 175 advertisers are pledged not to buy space until the strike is settled.

The strike was called Dec. 5 after the morning Herald and Examiner and the evening American had violated their contracts with the Guild on 87 counts, and had fired 500 employees during the past 18 months.

At a conference Dec. 18 Hearst executives turned the strike into a lockout by declaring their refusal to bargain collectively, and announcing that any striker whose job had been filled by a scab would not be rehired.

Unions Back Strike

Full support of CIO, AFL and railroad brotherhoods was pledged at a mass meeting Dec. 23, where Heywood Brown, president of the American Guild, was chief speaker.

Nearly \$1,200 was raised for the Guild, including a \$500 contribution from the Amalgamated Clothing Workers. The meeting was sponsored by a citizen's committee organized to raise \$25,000 for the strike fund.

Over 200 persons marched in a mass picket line Christmas Eve. A few days before a three hour auto parade was staged.

No attempt has been made by the Hearst management to negotiate.

The word "firih" is a Scottish name for an arm of the sea, usually the outlet of a river, as Firth of Clyde of Firth of Forth.

AT THE FRONT

With Norman Thomas

Lima Conference

The Lima Conference did, one gathers, no harm and some good: Probably more good than if the legalistic commitments of the nation had been greater.

It is important to keep the totalitarian philosophy and the totalitarian force as far as possible out of the western hemisphere and that will be better accomplished by a growth of good feeling between peoples than by too rigid agreements among governments, most of which are dictatorships.

I am not denying the enormous advantages of keeping the Americas out of Europe's quarrels when I point out the obvious facts: First, that for most of our people the east and west lines of trade, culture, sentiment and kinship are still stronger than the north and south lines; and, second, that it is plain hypocrisy to claim that the Americas are the abode of a superior virtue or an intrinsic love of democracy and peace.

History, alas, proves the contrary. Our own relations with the Latin American countries call far more for education in the virtues of true democracy than for a display of overbearing force which is likely to drive some of them — Argentina for instance — into the arms of one or another of our trade rivals.

Instinct and Reason

By no means does faith in democracy mean that one believes that instinctively the people are always right. It means that through information and discussion the people may learn to be right. Instinctively in a fire in a theatre one wants to run, not walk, to the nearest exit, but the opposite is the way of reason.

These observations are prompted by reflection on some of the results of the recent Gallup and Fortune polls. One encouraging report was the very definite growth of popular sympathy in the United States for Loyalist Spain. Two-thirds of the voters interviewed had definite sympathies and of these seventy-six per cent are now favorable to the Loyalists. It was interesting, though not surprising, and possibly potentially significant, that more voters felt that we ought to do something to protect Canada in an emergency than Mexico.

But the immediately significant polls are those which show the enormous sentiment in America for bigger armament. That is natural, all things considered, but not rational. How big armament is big enough? If we build ten thousand planes, how soon will they be out of date? Where do we expect to fight and how much? How safe is it to trust any President with

one of the greatest military machines in the world? If we are fighting only in defense, what are we defending? Our own territory? The Philippines, which we can't defend anyhow against the first Japanese attack, or all of South America? If we go in for big armaments, who will guarantee that they will be used against fascism and not against labor?

The New Year

We Socialists have certain definite and specific tasks for the New Year. First, we must go on with our work in the struggle to keep America out of the imperialism and militarism which logically lead to war. We have many strange allies in the struggle; the more reason, therefore, to make our case persuasively on sound Socialist arguments which are not the arguments of a moral isolation from the rest of the world, but are rather arguments to the effect that in an America kept out of war, the forces of co-operation between the genuine workers of the world can thus be built up and fascism avoided at home.

Next, it is our Socialist tasks to do all that we can to help the workers maintain such benefits in social legislation and such a degree of freedom as they have and to increase it. We should protest an army shift in Hopkins' job and any shift of WPA to militarism. At the same time, however, we must find ever more persuasive ways to convince the workers that the New Deal cannot solve the problem of crisis and unemployment inherent in capitalism.

To this fact, even non-Socialist statisticians and economists give perhaps involuntary testimony. Thus, Prof. William Haber of the University of Michigan was recently quoted in the press to the effect that only a "good" war, apparently, could end unemployment in the United States.

Leonard Ayers, the great economic crystal gazer of Cleveland, Ohio, foresees good business in 1939 largely as a result of the spending program of the government, but is very dubious about what will happen after that. Clearly, the New Deal, with its fundamental philosophy of the economy of scarcity, derived of necessity from capitalism, isn't the way out, whatever specific advantages it may have in one respect or another over the Old Deal. Organization is the great task of the party in the New Year. We must develop the tactics which have become necessary to meet the situation in which we find ourselves. This, as I have so often argued, is a job that can be done, and can be done on terms which will result in victory and not defeat.

Events Abroad in 1938

Nineteen thirty-eight ended with two independent nations off of the map of Europe; Austria has completely disappeared, and Czechoslovakia is reduced to a tiny vassal state of Nazi Germany. . . . Hitler made preparations to annex MEMEL, a strategic bit of territory bordering Lithuania. . . . POLAND, where the Socialists won a strong victory in local elections, is becoming more wary of Hitler's ambition to press into Ukraine.

Neville Chamberlain's policy of "appeasement" traveled a bumpy road in December; the gibe that "one does not buy peace any longer, one rents it" seemed to indicate that the rent had fallen due. The German embassy in London was the scene of a speech in which he implied that Hitler might not be permanent. . . . Mussolini continued his demand for French territory in Tunisia. While the Italian press spoke of France as if she were another Czechoslovakia, the French army concentrated in Tunisia. The Government declared it would prefer war to surrendering any of its colonial empire.—Unemployment in FRANCE proved that it was not the need for greater production that dictated abandoning the 40-hour week; the pressure was for lower labor costs and larger profits. . . . Labor Foreign Minister von Ribbentrop signed a peace pact with France, recognizing their common frontier as "definitive." Germany's best friend, Mussolini, started threatening war with France as soon as the French-German understanding was signed.

In SPAIN tremendous concentrations of foreign war materials and Italian troops could not be hurled at the Loyalists for several days because of internal friction and spying in Franco's camp. Almost 1,000 rebel officers were shot. Meanwhile, the slogan "Spain for the Spaniards" penetrated insurgent lines where 45 Italian soldiers were reported lynched by Franco soldiers. Christmas witnessed the launching of the insurgent drive, which met with considerable resistance, but brought insurgents several miles nearer Barcelona.

CHINA received \$25,000,000 in credit from the U. S. to foster trade. China will also be permitted to purchase \$110,000,000 worth of U. S. goods, charged against her gold account held here. Britain gave China the first installment of a \$50,000,000 export credit, in the form of trucks and road-making machinery. The Declaration of LIMA, which is intended to construct a Pan-American front against foreign interference with the western hemisphere, was signed by all delegates. It was a compromise proposal in which much of Secretary of State Hull's program for excluding European "isms" was modified. Argentina objected to the domination of the U. S., and like many other Latin American sisters, was reluctant to abandon European ties. The policy of reciprocal treaties gained full support. —Advance.

chase \$110,000,000 worth of U. S. goods, charged against her gold account held here. Britain gave China the first installment of a \$50,000,000 export credit, in the form of trucks and road-making machinery.

The Declaration of LIMA, which is intended to construct a Pan-American front against foreign interference with the western hemisphere, was signed by all delegates. It was a compromise proposal in which much of Secretary of State Hull's program for excluding European "isms" was modified. Argentina objected to the domination of the U. S., and like many other Latin American sisters, was reluctant to abandon European ties. The policy of reciprocal treaties gained full support. —Advance.

Neville Chamberlain's policy of "appeasement" traveled a bumpy road in December; the gibe that "one does not buy peace any longer, one rents it" seemed to indicate that the rent had fallen due. The German embassy in London was the scene of a speech in which he implied that Hitler might not be permanent. . . . Mussolini continued his demand for French territory in Tunisia. While the Italian press spoke of France as if she were another Czechoslovakia, the French army concentrated in Tunisia. The Government declared it would prefer war to surrendering any of its colonial empire.—Unemployment in FRANCE proved that it was not the need for greater production that dictated abandoning the 40-hour week; the pressure was for lower labor costs and larger profits. . . . Labor Foreign Minister von Ribbentrop signed a peace pact with France, recognizing their common frontier as "definitive." Germany's best friend, Mussolini, started threatening war with France as soon as the French-German understanding was signed.

In SPAIN tremendous concentrations of foreign war materials and Italian troops could not be hurled at the Loyalists for several days because of internal friction and spying in Franco's camp. Almost 1,000 rebel officers were shot. Meanwhile, the slogan "Spain for the Spaniards" penetrated insurgent lines where 45 Italian soldiers were reported lynched by Franco soldiers. Christmas witnessed the launching of the insurgent drive, which met with considerable resistance, but brought insurgents several miles nearer Barcelona.

CHINA received \$25,000,000 in credit from the U. S. to foster trade. China will also be permitted to purchase

WOMAN STARTS MAN-HUNT AT 15, SURVEY REVEALS

The average woman starts her "man-hunt" at the age of 15, University of California psychologists said recently.

From a study of behaviorism of 350 junior high school students, they found that at 12, girls associate friendship and popularity with no definite thought of later developments—such as marriage. But within three years, they begin to show aggressive tendencies and from then on the quest for a mate is the paramount issue in their lives.

Researchers said that boys of 15, meanwhile, were unaware of the attitude of their girl companions. But they did begin to pay attention to such details as combing their hair, and occasionally shined their shoes.

WE'RE NOT JEALOUS. BUT—

The most discouraging thing about the common herd is the scrubby bulls it follows.

"I don't preten' to be no champion of de mule," said Uncle Eben, "but I will go as far as to say dat some human folks is jes as obstinate as he is an 'n't nigh so useful."

SEARCHLIGHT By DONALD J. LOTRICH

Tom Mooney is free. After spending 22 years in jail for a crime which he had never committed, the famous labor organizer has finally been freed by a liberal governor. Some of the liberal newspapers gave considerable prominence to the freeing of Mooney. Others, like the Chicago Tribune, just made a casual report of the event. For labor and especially those of us and the organizations which have rendered moral and financial help to Mooney's cause, or who have interested themselves in Mooney's case to study same, we feel a sort of satisfaction that after long years of patient efforts our cause has been successful. We therefore rejoice with Mooney in his freedom and only wish that it was in our power to grab and prosecute those who were responsible for all the purgery which incarcerated Mooney to San Quentin. We are glad to learn that Mooney intends to carry on for the release of his one time fellow worker, Billings, and we are hopeful that the freedom for this famous prisoner is also near.

Tom Mooney can now go before the rest of the world and tell what a dirty job the politicians, capitalists, and their lackeys can perpetrate. He has had the experiences which few men have gone through. We hope that he will use them to advantage, therefore. We hope that he will use his influence to promote the interests of labor and the common man, and that he will see fit to bring the leadership of the warring AFL and CIO factions together. Tom Mooney is now in position to do a vast amount of good for the working people in this country. Somehow, we have the feeling that his fellow workers will do him the honor to respect him and to respond to his call for the unification of the labor movement.

The Yugoslav Building and Loan Association will hold its Annual Meeting on January 28th at the Slovene Labor Center starting at 8 P. M. A report of all of the transactions for 1938 will be made together with an itemized list of receipts and disbursements and reports on the various phases of the business. This institution has made an excellent gain during 1938. We have disposed of five of our properties, have secured many new members, and made a number of fine new loans, and all this has enabled us to apply for insurance of deposits. Insurance of deposits, once gotten, will mean that deposits of shares will be guaranteed by the Federal Deposit Insurance Corporation, a branch of the Federal Government, on accounts up to \$5,000. It is very desirable that a full attendance be had. Our friends are particularly urged to be present and to analyze the reports as well as to suggest means and ways for bettering the functions of our Association.

Building and Loan organizations form one of the greatest cooperatives in America, with a membership close to eight million and assets approaching six billion dollars. Not all of them are run for the purpose for which they were established. That is, a good many of them have become strictly business institutions, yet they foster some idea of the cooperative spirit in the sense that all members share equally in the profits of the institution. The building and loan institutions are still far ahead of the banks in the making of mortgage loans. In a recent year the 10,

534 associations in this country held mortgages totaling close to \$4,000,000,000, whereas, the 14,959 state and federal banks had less than \$3,000,000,000. This means that our institutions are still looked forward to promote the home owning and home building ideal. They are successful in bringing together the savings of the working people for the betterment of their housing conditions, and thus enjoy considerable leeway from the restrictions imposed on organizations organized strictly for profit.

The above figures prove conclusively that building and loan associations still have a future, and dispute any claim to the theory that they have outlived their usefulness. The Yugoslav Building and Loan Association is receiving a lot of new members regularly and seeks the affiliation of many more. We are placing the institution into a good financial condition and with the proper direction should pay reasonably good earnings to our stockholders. We urge our friends to join us.

Last Friday night, the Executive Committee of the Yugoslav Socialist Federation met and among other things heard the report of the Sustaining Fund collections which was fairly good, considering conditions. We are exceedingly glad to know that Proletarec still has a host of good friends who are willing to come to its support when support is needed. Comrades everywhere should devote a little time to promote the interests of our paper and our movement — we can also report at this time that we are exceedingly satisfied with the progress of the Junior Guild and the Falcon Comrades, and the prospects for the future growth of this branch of the movement. is very promising.

CLASS INTEREST IN SPAIN

Just as the disinclination of British tourism to adopt a foreign policy which would align it with Communist Russia is one of the reasons for the British blessing upon Hitler's rape of Czechoslovakia, so the fact that there is a strong Socialist influence in Loyalist Spain is responsible for the indifference of Britain and other nations to the fate of democracy there.

While there are still many nations which give lip service to political democracy, all capitalist nations, including our own, fear Socialism more than Fascism. For Socialism proposes that the worker shall cease to be exploited by an owning class, while fascism has demonstrated its intention of preserving the class relationships which makes workers the serfs of owners.

Here is a lesson in class solidarity which the plain people of all nations would do well to imitate. While capitalist nations fight each other, they quickly find a common interest in preserving their economic system in all countries. Just so, while workers have their differences, they should always stand firm against the capitalist system of exploitation.

OUR DAILY BREAD

Some of us live by working.
Some live by working others.
But most of us live nowadays by getting paid for not working, by the people who won't let us work for them.—American Guardian.